

**ÜLELIIDULINE POLIITILISTE JA TEADUSALASTE
TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING**

**FILOSOOFIATEADUSTE KANDIDAAT
A. I. SOBOLEV**

**RAHVADEMOKRAATIA—
ÜHISKONNA POLIITILISE
ORGANISEERIMISE
UUS VORM**

Nr. 15 (151)

**EESTI NSV
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE
LEVITAMISE ÜHINGU
VÄLJAANNE**

**EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1953**

2/21153

A-17346

151

ÜLELIHDULINE POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE
LEVITAMISE ÜHING

FILOSOOFIATEADUSTE KANDIDAAT
A. I. SOBOLEV

RAHVADEMOKRAATIA—
ÜHISKONNA POLIITILISE
ORGANISEERIMISE UUS VORM

EESTI NSV POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE
LEVITAMISE ÜHINGU
VALJAANNE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN 1953

*Ühingu Kesklektooriumis Moskvas
peetud avaliku loengu stenogramm.*

Originaali tiitel:

A. И. Соболев. Народная демократия — новая форма
политической организации общества.

Tõlkinud H. Seping

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

21153

ESIMENE LOENG

Marksistlik-leninlik teooria on võimsaks vahendiks maailma ümberkujundamisel, võimsaks ideoloogiliseks relvaks vana, ekspluataatorliku korra hävitamisel ja uue, sotsialistliku korra loomisel. Marksism-leninism annab õiged, teaduslikult põhjendatud vastused kõigile põhiküsimustele, mis ajalooline areng esile tõstab, ja näitab kätte nende lahendamise teed, vormid ning meetodid.

«Marksism,» ütleb J. V. Stalin, «on teadus looduse ja ühiskonna arenemise seadustest, teadus rõhutatud ja ekspluateeritavate hulkade revolutsioonist, teadus sotsialismi võidust kõigis maades, teadus kommunistliku ühiskonna ehitamisest.»¹

Marksism-leninism on oma põhiolemuselt loov teadus. Vastavalt ühiskondlike suhete arenemisele ta areneb ja täieneb, rikastub uute kogemustega, uute vormelite ja järeldustega.

Halastamatult materdades revisjoniste, kes kutsusid marksismist lahti ütleva, rõhutasid V. I. Lenin ja J. V. Stalin korduvalt marksismi loova rakendamise vajadust töölisliikumise konkreetsete ülesannete lahendamisel, võitlesid järjekindlalt dogmatismi ja tähenärimise vastu teoorias, šabloonilisuse vastu poliitikas.

«Me ei vaata Marxi teooriale sugugi kui millelegi lõplikule ja puutumatule,» kirjutas V. I. Lenin, «just vastupidi, me oleme veendunud, et ta pani ainult nurgakivid sellele teadusele, mida sotsialistid peavad kõigis suundades edasi viima, kui nad ei taha elust maha jääda. Arvame, et vene sotsialistidele on eriti vajalik Marxi teooria iseseisev läbitöötamine, sest see teooria annab ainult üldised põhilised seisukohad, mida üksikisjus rakenda-

¹ J. Stalin, Marksism ja keeleteaduse küsimused, Tallinn, 1953, lk. 103.

takse Inglismaa suhtes teisiti kui Prantsusmaa suhtes, Prantsusmaa suhtes teisiti kui Saksamaa suhtes, Saksamaa suhtes teisiti kui Venemaa suhtes.»¹

Marksism-leninism õpetab, et tööliklassi ja tema avan- gardi — kommunistliku partei poliitika kindlaksmääramisel tuleb ühiskondliku arenemise seaduspärasuste teooria üldteesidest juhindudes lähtuda konkreetsest ajaloolisest olukorrast, arvestada klassijõudude paigutust, täpselt teada võitluse reaalseid tingimusi.

Konkreetse olukorra teadusliku arvestamise hiilgavaks näiteks on J. V. Stalini poolt Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil peetud geniaalne kõne, millel on määratu suur rahvusvaheline tähtsus. J. V. Stalin näitas, et käesoleval ajal, kus kodanlus on muutunud veelgi reaktsioonilisemaks, lakanud liberaalitsevast ja heitnud kodanlik-demokraatlike vabaduste lipu ning rahvusliku sõltumatuse lipu üle parda, langes kommunistidele tähtis ülesanne tõsta üles see lipp, kindlalt kaitsta demokraatlikke vabadusi, rahvuslikku sõltumatust ja viia edasi rahva vabastamise üritust.

Need geniaalsed stalinlikud teesid annavad tunnistust tööliklassi kohustuste pidevast kasvust ülddemokraatlike ülesannete lahendamisel, mis juba eredalt ilmnis fašismivastase võitluse ajajärgul.

J. V. Stalini geniaalsed ideed, mis ta formuleeris Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil, on marksistlik-leninliku teesi edasiarendamiseks kapitalismilt sotsialismile ülemineku vormide rikkuse ja mitmekesisuse kohta. «Marx,» kirjutas V. I. Lenin, «ei sidunud endal — ega sotsialistliku revolutsiooni tulevastel tegelastel — käsi riigipöörde vormide, meetodite ja viiside suhtes, mõistes väga hästi, kui suur hulk uusi probleeme siis esile kerkib, kuidas riigipöörde käigus muutub olukord, kui tihti ja tugevasti ta muutub riigipöörde käigus.»²

Ajaloolise olukorra muutused, mis on toimunud võimsa sotsialistliku riigi loomise tulemusel, seoses Nõukogude Liidu võiduga hitlerlike röövvalutajate üle ja kapitalismi üldkriisi edasise teravnemisega, on uut moodi püstitanud paljud kommunistlike parteide poliitika- ja taktikaküsimused.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 4. kd., Tallinn, 1950, lk. 181—182.

² V. I. Lenin, Teosed, 27. kd., lk. 310 (v. k.).

Marksismi loov rakendamine, leninlik-stalinliku printsiibi, mis nõuab töölisklassi revolutsiooniliste ülesannete lahendamisele konkreetset ajaloolist lähenemist, pidev jälgimine võimaldasid Kesk- ja Kagu-Euroopa maade ning Hiina ja Korea kommunistlikel ja töölisparteidel leida antud tingimustes kõige efektiivsemaid võidu saavutamise teid, kasutada uusi rahvahulkade ühendamise meetodeid, avastada uusi ühiskonna poliitilise organiseerimise vorme.

Tänapäeva tingimustes on revolutsioonilise võimu uueks riigivormiks rahvademokraatia režiim.

Rahvademokraatia tekkimist ja arenemist tuleb vaadelda vastavalt konkreetsele ajaloolisele olukorrale, sest, nagu õpetavad Euroopa ja Aasia rahvademokraatia maade kogemused, rahvademokraatial on oma arenemisetapid, ja sõltuvalt etappidest muutub tema klassisisu.

Esimene etapp on imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni etapp, mille käigus tekib rahvademokraatia kui revolutsioonilise võimu organ, mis kujutab oma klassisisult midagi töölisklassi ja talurahva diktatuuri taolist töölisklassi juhtiva osa juures. Sellel etapil on uus rahvavõim oma teravikuga suunatud imperialistliku rõhumise vastu, fašismi vastu, samuti imperialismi ja fašismi toe vastu omal maal — monopolistliku suurkapitali ja mõisnike vastu.

Teine etapp on sotsialistliku revolutsiooni etapp, mil kehtestatakse ja arendab oma tegevust töölisklassi diktatuur.

Albaanias, Bulgaarias, Ungaris, Poolas, Rumeenias ja Tšehhoslovakkias läbis rahvademokraatlik kord pika ajaloolise arengu tee ja on käesoleval ajal töölisklassi diktatuuri riigivormiks.

Hiinas, Koreas ja Vietnamis ei täida rahvademokraatia režiim veel töölisklassi diktatuuri funktsioone.

Euroopa ja Aasia rahvademokraatia maade kogemused kinnitavad veel kord geniaalset leninlik-stalinlikku teesi revolutsiooni arenemise vormide ja tempo mitmekesisusest erinevais maades, kapitalismilt sotsialismile ülemineku vormide rikkusest ja mitmekesisusest.

Rahvademokraatia tekkimise ajaloolised eeltingimused

Rahvademokraatia probleemi mõistmiseks on eriti tähtis välja selgitada tema tekkimise küsimus. Inglise-ameerika ideoloogid ja palgasulased levitavad visalt valelikke ver-

sioone rahvademokraatia tekkimise kohta. Ühelt poolt nad väidavad, nagu oleks rahvademokraatia võitnud välismaise vahelesegamise tõttu. Samal ajal Tito klikk, kes on müü-
nud end ameerika imperialistidele, pasundas oma pere-
meeste tahet täites rahvademokraatia «algupärasusest»,
kisas, et rahvademokraatia tekkimisel ei olevat mingisugust
sidet Nõukogude Liidu maailma-ajaloolise võiduga fašismi
üle.

Need valelikud versioonid näivad väliselt vasturääki-
vaina. Kuid tegelikult on nende klassiolemus üks ja see-
sama. Mõlemad nad teenivad imperialistide huvisid, mõle-
mad nad on vabritseeritud sotsialismi õelaimate vaenlaste
poolt, mõlemad nad on algusest lõpuni valed ja oma sisult
reaktsioonilised.

Ainult marksistlik-leninlikust õpetusest juhindudes võib
rahvademokraatia tekkimise, arenemise ja spetsiifika küsi-
musele anda õige, teaduslikult põhjendatud vastuse.

Rahvademokraatia kui ühiskonna poliitilise organisee-
rimise uue vormi tekkimine, tema võit on maailma aja-
loo arenemise seaduspärane tulemus sotsialismi triumfi
ja kapitalismi hukkumise ajastul. Rahvademokraatia
tekkis ja võis võita täiesti kindlate objektiivsete tingimuste
juures.

Rahvademokraatia sündis ja saavutas võidu kapitalismi
üldkriisi edasise teravnemise, kogu kapitalistliku majan-
dussüsteemi lakkamatult süveneva roiskumise ja kapita-
lismi positsioonide pideva nõrgenemise olukorras, kapita-
listlike maade majandusliku ja poliitilise arenemise eba-
ühtsuse suurenemise ning imperialismi kõigi vastuolude
maksimaalse teravnemise olukorras, põhjaliku muutuse
tingimustes klassijõudude vahekorras rahvusvahelisel
areenil sotsialismi kasuks kapitalismi vastu, sotsialismi
süsteemi vääramatu tugevnenemise, Nõukogude Liidu jõu,
autoriteedi ja võimsuse kasvu tingimustes.

Seda ajaloolist olukorda iseloomustab kommunistlike par-
teide mõju tormiline kasv võitluses fašismi ja reaktsiooni
vastu, töölisklassi revolutsioonilise aktiivsuse ja rahvahul-
kade poliitilise küpsuse kasv kapitalimaades, rahvusliku
vabadusliikumise enneolematu tõus asumaades ja sõltuvais
riikides proletariaadi hegemoonia all. Rahvademokraatia
saavutas võidu töötajate võimsa fašismivastase liikumise
käigus töölisklassi ja tema revolutsioonilise avangardi —
kommunistlike parteide juhtimisel.

Otsustavat osa rahvademokraatia kui revolutsioonilise võimu uue vormi tekkimisel, tema võidus etendas Nõukogude Liit. Rõhutades Nõukogude Liidu otsustavat osa rahvademokraatia võidus, tuleb kategooriliselt kõrvale heita reaktsionääride laimavad väited Nõukogude Liidu vahelesegamisest teiste maade siseasjadesse. Teostades järjekindlalt leninlik-stalinlikku välispoliitikat, ei ole Nõukogude valitsus vahele seganud, ei sega vahele ega katatse vahele segada teiste maade siseasjadesse. NSV Liidu valitsus ei ole kellelegi peale sundinud ega sunni peale oma poliitilist struktuuri või oma elulaadi. Ta ei tegele revolutsiooni ekspordiga.

NSV Liidu otsustav osa rahvademokraatia võidus rajaneb ühiskondliku arenemise seaduspärasusele käesoleval etapil, tuleneb loogilise paratamatusega jõudude paigutusest maailma areenil käesoleval ajal.

Milles seisab Nõukogude Liidu otsustav tähtsus rahvademokraatia tekkimisel?

Esiteks, Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon lõhestas maailma kaheks süsteemiks, lõi kapitalismile surmava haava, millest ta ei suuda enam toibuda. Oktoobrirevolutsioon tähistab endaga ülemaailmse sotsialistliku revolutsiooni algust — ta avas kapitalismi hukkamise ja sotsialismi triumfi ajastu.

Oktoobrirevolutsioon, ütleb J. V. Stalin, «lõi ülemaailmsele revolutsioonilisele liikumisele selle võimsa ja avaliku keskuse, mida tal varem iial pole olnud ja mille ümber ta võib nüüd koonduda, organiseerides **imperialismi vastu kõigi maade proletaarlaste ja rõhutatud rahvaste revolutsioonilise ühisrinda**».¹

Teiseks, pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni alanud sotsialistliku süsteemi vääramatu arenemine ja tugevnemine pani veelgi rohkem kõikuma imperialismi tugisambad. Samal ajal teravnesid lakkamatult imperialistlikud vastuolud, tugevnes kapitalistliku korra roiskumise ja degradeerumise protsess. Sotsialismi võit NSV Liidus, tähistades ülemaailmse sotsialistliku revolutsiooni süvenemist ja ülemaailmse revolutsioonilise liikumise kantsi tugevnemist, kutsus esile kapitalismi üldkriisi edasise teravnemise, andis kogu kapitalismi süsteemile uue hoobi, nõrgendas teda veelgi.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., Tallinn, 1950, lk. 237—238.

Kolmandaks, uue ning veelgi võimsama hoobi kogu imperialismi süsteemile andis Nõukogude Liit teise maailmasõja käigus. Purustanud saksa, itaalia ja jaapani fašistlikud röövvalitajad, viis NSV Liit kolm suurt imperialistlikku kiskjat suurriikide hulgast välja, nõrgestades sellega kogu imperialismi süsteemi tervikuna. Teise maailmasõja käigus nõrgenesid oluliselt samuti imperialismi niisugused lülid, nagu Prantsusmaa ja Inglismaa.

Maailma imperialismi süsteem tervikuna väljus teisest maailmasõjast võrreldamatult nõrgemana kui ta sellesse astus, sotsialismi süsteem aga, vaatamata sellele, et NSV Liit kandis endal fašismivastase võitluse peamist raskust, väljus sellest sõjast hoopis võimsamana kui ta sellesse astus.

Teiste sõnadega, Nõukogude Liidu suurte võitude tulemusel muutus jäädavalt jõudude vahetõrge rahvusvahelisel areenil sotsialismi kasuks kapitalismi vastu, mis kiirendas objektiivsete ja subjektiivsete eeltingimuste valmimist uueks revolutsiooniliseks plahvatuseks reas Euroopa ja Aasia maades, uueks läbimurdeks imperialismi ahelast.

Purustades saksa ja jaapani agressorid, päästis Nõukogude Liit valla määratu suured revolutsioonilised jõud, mis olid röövvalitajate poolt maha surutud, puhastas tee valminud sotsiaalsete, majanduslike, poliitiliste ja muude küsimuste progressiivseks lahendamiseks, töölisklassi ja kõigi töötajate võiduks reaktsiooni tumedate jõudude üle. See viis selleni, et reas Euroopa ja Aasia maades kujunes pärast hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamist Nõukogude Armeed poolt revolutsiooniline olukord. Poliitiline kriis saavutas äärmise teravuse. Nende maade rahvahulga, olles töölisklassi juhtimisel läbi teinud fašismi- ja imperialismivastase vabadusvõitluse karmi kooli, ei tahtnud usaldada oma saatust reaktsionääride kätte: rahvahulga ei tahtnud elada vana moodi. Reaktsiooniliste klasside positsioonid olid õõnestatud ja nõrgestatud: reaktsionäärid ei saanud valitseda vana moodi. Algas asumaade ning sõltuvate riikide rahvaste revolutsioonide ja rahvusliku vabadusliikumise uus etapp; laialdaselt arenes võitlus rahvademokraatia kehtestamise eest.

Seega valmistasid rahvademokraatia kui revolutsioonilise võimu uue riigivormi tekkimist, tema võitu Euroopa ja Aasia maades ette Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, nõukogude rahva suured edusammud sotsialistliku üles-

ehitustöö rindel, nõukogude inimeste kangelasteod, kes purustasid fašistlikud röövvalutajad, vabastasid Euroopa rahvad hitlerlikust ikkest ja Aasia rahvad Jaapani imperialistlikust agressioonist.

Kuid on teada, et reas maades, kus sisemised tingimused olid soodsad rahvademokraatia võiduks, viimane siiski ei võitnud. Näiteks Kreekas, Prantsusmaal, Itaalias, Belgias ja mõningates teistes maades võimaldas sisemine olukord töötajail lõpu teha reaktsiooni võimutsemisele ja kehtestada rahvademokraatia, kuid ameerika-inglise imperialistide vahelesegamine andis kodanlusele võimaluse oma ülevõimu säilitada.

Täiesti teistsuguseks kujunes olukord Kesk- ja Kagu-Euroopa maades, teistsugustes tingimustes võitles hiina rahvas oma vabaduse ja sõltumatuse eest, demokraatia eest.

Oma suurte võitudega lõi Nõukogude Liit mitte ainult võimaluse rahvademokraatia kehtestamiseks Albaanias, Bulgaarias, Ungaris, Poolas, Rumeenias, Hiinas, Koreas, vaid aitas ka nende maade töötajail selle võidu võimaluse realiseerida.

See oli sõbralik, omakasupüüdmatu, mitmekülgne abi. See seisis selles, et:

Esiteks, Nõukogude Armeel vabastas vahetult Kesk- ja Kagu-Euroopa maad fašistlikust orjusest. Jälitades ja hävitades taganevat vaenlast, astusid Nõukogude relvastatud jõud nende maade territooriumile, tuues neile tõelise vabaduse. Kuid Nõukogude Armeel mitte ainult vabastas need maad võõramaisest orjusest ja kindlustas neile rahvusliku vabaduse, ta oli ühtlasi jõuks, mis esindas võrratult kõrgemat, tõeliselt progressiivset ühiskondlikku korda — sotsialistlikku korda. Nõukogude Armeel ei seganud vahele nende maade siseasjadesse, kuid oma sealviibimisega avaldas ta võimsat revolutsioneerivat mõju arenevaile sündmustele, tugevdas rahvahulkade revolutsioonilist energiat, kiirendas ajaloo protsessi.

Teiseks, Nõukogude Liit ajas nurja Inglise-Ameerika interventsiooni Kesk- ja Kagu-Euroopa maadesse, mida plaanitsesid Churchill ja Ameerika peastaap liidus Tito kligiga. Teatavasti tahtsid inglise-ameerika imperialistid maandada vägesid Albaanias ja Bulgaarias, püüdsid visalt läbi murda Tšehhoslovakkiasse, Poolasse ja Ungarisse, jõuda sinna varem kui Punaarmee. On täiesti selge, et kui

neisse maadesse oleksid sisse tulnud Inglise-Ameerika väed, siis oleksid Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad rakendanud kõik jõud, et takistada rahvademokraatia võitu. Nõukogude Liit päästis Kesk- ja Kagu-Euroopa maad uuest interventsioonist, uuest imperialistlikust rõhumisest ning osutas seega Kesk- ja Kagu-Euroopa töötavale rahvale määratu suurt abi uue, revolutsioonilise võimu — rahvademokraatia kehtestamisel.

Niisiis, NSV Liit mitte ainult ei seganud vahele Kesk- ja Kagu-Euroopa maade siseasjadesse, vaid kaitses neid maid Inglise-Ameerika vahelesegamise eest, Inglise-Ameerika sõjalise interventsiooni eest.

Kolmandaks, sõja käigus hitlerliku Saksamaa vastu purustas Nõukogude Armeed tema liitlased — Rumeenia, Ungari, Bulgaaria fašistliku reaktsiooni relvastatud jõud. Nende maade töölisklass oleks vajanud hiiglasuuri jõude ja energiat, et purustada kohalike fašistide relvastatud jõud, kuid Nõukogude Liit lahendas selle ülesande möödaminnes.

Nõukogude Armeed kihutas välja hitlerlikud väed ja purustas hitlerliku vägivalla-aparaadi Poolas ja Tšehhoslovakkias, samal ajal takistas ta oma sealviibimisega nende maade reaktsioonil luua ja arendada kuigivõrd tõsisemaid kontrrevolutsiooni relvastatud jõude, ehkki näiteks Poolas niisugused katsed, ja sealjuures vägagi energilised katsed, aset leidsid.

Poola rahva õelaimad vaenlased löid inglise-ameerika imperialistide toetusel sakslaste tagalas ja nende heakskiitmisel fašistliku kaardiväe — Narodowy Sily Zbrojne (NSZ), formeerisid Armia Krajowa (AK), mis valmistusid ette võitluseks Nõukogude relvastatud jõudude vastu, Poola demokraatia vastu. Nõukogude Armeed astumine Poola territooriumile ajas nurja poola reaktsionääride salakavalad sepitsused. Armia Krajowa ja Narodowy Sily Zbrojne jõugud, kes püüdsid võidelda Nõukogude Armeed vastu, hajutati laiali, nende riismed aga, kes tegelesid poliitilise banditismiga, likvideeriti Poola demokraatliku valitsemise poolt.

Teiste sõnadega, Kesk- ja Kagu-Euroopa maades kujunes asjaolude erakordselt harva kokkusattumise ja ajalooliste sündmuste haruldase, täiesti omapärase arenemise tõttu väga soodne olukord rahvademokraatia maade tekkimiseks. Kangelaslik Nõukogude Armeed, purustades fašist-

likud röövvalutajad, osutas vennalikkude abi nende maade rahvaste vabastamisel fašismi orjusest, takistas reaktsiooni kohalikel jõududel ja inglise-ameerika imperialistidel valla päästa kodusõda. See kõik kokkuvõttes kergendas oluliselt rahvademokraatia võitu Kesk- ja Kagu-Euroopa maades.

Neljandaks, NSV Liit osutas Euroopa rahvademokraatia maadele määratu suurt moraalset ja poliitilist toetust ning majanduslikku abi.

Noored rahvademokraatlikud režiimid said kohe pärast oma sündimist vihaste rünnakute osaliseks rahvusvaheliste imperialistlike jõudude poolt. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad teostasid šantaaži-, hirmutamise ja laimupoliitikat rahvademokraatia maade suhtes, avaldasid neile poliitilist ja majanduslikku survet. Kõige mitmesugusemaid vahendeid kasutades püüdsid nad vahele segada nende maade siseasjadesse, püüdsid kõigi abinõudega taastada rahvavastast, reaktsioonilist režiimi.

Olles rahvaste sõltumatuse valvel, kasutades oma määratu suurt rahvusvahelist autoriteeti, aitas NSV Liit rahvademokraatia maadel purustada imperialistlike jõudude rünnakud, halvas Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevate ringkondade katsed vahele segada nende maade siseasjadesse, aitas neil kaitsta oma vabadust ja sõltumatust, tugevdada oma rahvusvahelist olukorda. Määratu suurt tähtsust rahvademokraatia tugevdamisel ja arendamisel omas NSV Liidu majanduslik abi. Hoolimata sõja poolt esilekutsutud erakordselt suurtest majanduslikest raskustest NSV Liidus aitas Nõukogude valitsus esimestel päevadel pärast rahvademokraatia maade kujunemist neid toorainega tööstuse jaoks, toiduainetega elanikkonna jaoks jne.

Lõpuks, Nõukogude Liidu tohutu suur osatähtsus rahvademokraatia võidus ja tema edukas arenemises seisab selles, et NSV Liit on osutanud ja osutab rahvademokraatia maade töötajatele määratu suurt abi oma sotsiaalsete ümberkujundamiste rikkalike kogemustega, võitluse kogemustega mõisnike ja kapitalistide vastu, võitluse kogemustega sotsialismi ülesehitamise eest. Kogu oma praktilises tegevuses juhivad rahvademokraatia maade kommunistlikud ja töölisparteid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kogemustest, mis võimaldab neil õigesti kindlaks määrata oma poliitikat, leida kõige efektiivsemaid ning

otstarbekamaid võitluse ja edasiliikumise vorme. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kogemused on teednäitavaks tähiseks maailma kõigi maade kommunistlikele parteidele võitluses demokraatia ja sotsialismi eest.

Kõik need faktid, näidates Nõukogude Liidu otsustavat osa rahvademokraatia tekkimisel, ei jäta kivi kivi peale Tito kliki reaktsioonilistest, kodanlik-natsionalistlikest targutustest rahvademokraatia tekkimise ja arenemise «algu-pärasuse» kohta ning lükkavad ühtlasi kategooriliselt ümber inglise-ameerika laimukülvajate petislikud väited Nõukogude Liidu vahelesegamisest teiste maade siseasjadesse.

Nõukogude Liit lõi soodsad tingimused rahvademokraatia võiduks ja aitas seda kehtestada. Kuid rahvavõimu tekkimist tuleb vaadelda kui sisemiste jõudude tegevuse tulemust, kui rahvahulkade revolutsioonilise võitluse tulemust tööliklassi juhtimisel.

Imperialismi- ja feodalismivastased revolutsioonid Kesk- ja Kagu-Euroopa maades

Rahvademokraatia kehtestamine on tööliklassi ja kõigi töötajate kangelasliku ning ennastsalgava võitluse seaduspäraseks arenemiseks ja lõpuleviimiseks võõramaise fašistliku, imperialistliku rõhumise ja välismaiste imperialistide käsilaste vastu omal maal finants- ja tööstusmagnaatide ning mõisnike näol. Rahvademokraatia on kehtestatud antud maa töötajate poolt eesotsas tööliklassiga ja tema avangardiga — kommunistliku parteiga.

Et mõista Kesk- ja Kagu-Euroopa maade rahvahulkade fašismi- ja imperialismivastase võitluse olemust ja ajaloolist kohta, tuleb silmas pidada uusi, spetsiifilisi ajaloolisi nähtusi, mis on tekkinud kapitalistliku tootmisviisi roiskumisprotsessi süvenemisega, kapitalismi üldkriisi edasise teravnemisega.

V. I. Lenin määratleb imperialismi kui kapitalismi viimset, roiskuvat staadiumi.

«Kapitalism on muutunud progressiivsest reaktsiooniliseks, ta on tootlikud jõud niivõrd välja arendanud, et inimkonnal tuleb kas üle minna sotsialismile või aastaid ja isegi kümneid aastaid kannatada «suurriikide» relvastatud võitlust kapitalismi kunstlikuks säilitamiseks asu-

maade, monopolide, eesõiguste ja iga liiki rahvusliku rõhumise abil.»¹

V. I. Lenin märkis, et poliitiliselt on imperialism pööre demokraatiale poliitilisele reaktsioonile. Tööstusliku kapitalismi ajastule, kirjutab V. I. Lenin, vastab demokraatia, monopolistliku kapitalismi ajastule vastab poliitiline reaktsioon.

Kapitalismi roiskumise ja degradatsiooni kõige kujukamaks näitajaks, poliitilise reaktsiooni äärmiseks astmeks imperialismi ajastul on fašism. Nagu teada, fašism on finantskapitali kõige reaktsioonilisemate, kõige šovinistlikumate elementide avalik, verine, terroristlik diktatuur.

Fašism seab endale eesmärgiks päästa roiskuv imperialistlik kord hukkumisest, takistada rahvahulkade vabane-mist majanduslikust ja poliitilisest rõhumisest, ekspluateerimisest. Muuseas saksa fašistid püüdsid seda saavutada saksa imperialismi ülevõimu kehtestamisega kogu maailmas. Nad lootsid oma ülevõimu kinnitada aastatuhandeiks. See oli oma kavatsustelt koletislik, kuid ilmselt lootusetu katse tõkestada inimkonna progressi teed, peatada ajaloo vankumatut käiku, tema seaduspärast edasiliikumist, tema progressiivset arengut. Inimühiskonna ajaloos esineb fašism kui sotsiaalse regressi kandja, kui jõud, mis on suunatud inimühiskonna progressiivse arengu vastu.

Fašismi võimutsemine nende maade ajaloos, keda ta võitis ja kelle ta orjastas, tähendas regressi kõigil ühiskondliku elu aladel — poliitilisel, sotsiaalsel ja rahvuslikul alal.

Poliitilisel alal seisis regress selles, et fašism hävitas isegi need armetud demokraatlikud õigused ja vabadused, mis rahvahulgad olid kätte võitnud kodanliku demokraatia tingimustes. Fašistlik režiim on avaliku omavoli ja vägi-valla, rahvahulkade täieliku õigusetuse režiim.

Iseloomustades Saksamaa fašistliku režiimi olemust, ütles J. V. Stalin: «Oma olemuselt on hitlerlik režiim koopia sellest reaktsioonilisest režiimist, mis oli Venemaal tsarismi ajal...»

Hitleri partei on demokraatlike vabaduste vaenlaste partei, keskaegse reaktsiooni ja mustasajaliste pogromide partei.»²

¹ V. I. Lenin, Teosed, 21. kd., lk. 273 (v. k.).

² J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, Tallinn, 1946, lk. 26.

Sotsiaalsel alal tähendas fašismi võimutsemine eksplua-
teerimise feodaalse-pärisorjusliku ja isegi orjandusliku
vormi taastamist. Paljudes okupeeritud maades püüdsid
saksa fašistid sisse viia pärisorjust, rajasid saksa mõisa-
majandeid, jättes nende käsutusse okupeeritud maade talu-
poegi. Samal ajal kasutasid hitlerlased laialdaselt orjatööd,
muutes nende poolt vallutatud maade töötajad orjadeks.
Nagu teatavad mitmesugused allikad, töötas hitlerlikul
Saksamaal 8—12 miljonit orja. Seega oli fašistlik Saksamaa
suurimaks orjaturuks, kõige suuremaks orjanduslikuks riigiks
inimkonna ajaloos.

Pärisorjuse ja orjuse sisseviimisele ei saa vaadata kui
juhuslikule nähtusele hitlerismi poliitikas. Hitlerliku jõugu
ninamehed teatasid otseselt, et ilma kaasaja pärisorjusliku
sõltuvuse kindla vormi või isegi orjuse loomiseta on võimatu
teostada maailma valitsemist. Seega on pärisorjuse ja
orjuse kehtestamine fašistliku sotsiaalpoliitika koostusosa.

Fašismi ideoloogid, püüdes leida hitlerismi reaktsioonili-
sele poliitikale mingisugust «põhjendust», kinnitavad vale-
likult ning küüniliselt, et seda kõike tehakse töötava rahva
huvides. Selle alatu manöövri paljastas täielikult
J. V. Stalin.

«Ainult petturid võivad kinnitada,» kirjutas J. V. Stalin,
«et saksa fašistid, kes Saksamaal ja allaheidetud maades
on tehastes ja vabrikutes sisse seadnud orjatöö ning küla-
des on taastanud pärisorjusliku korra, on tööliste ja talu-
poegade kaitsjad.»¹

Fašismi võimutsemine tähendas regressi ka rahvussuhete
alal. Hitlerlased orjastasid enamiku Euroopa maade rah-
vaid, kusjuures orjastamisel oli kas otsese okupatsiooni
iseloome (Poola, Tšehhoslovakkia jne.) või toimus see sõja-
lise «liidu» lipu all (Ungari, Rumeenia, Bulgaaria jne.).
Pärast Euroopa vallutamist unistasid hitlerlased kogu maa-
ilma rahvaste orjastamisest. Nad seadsid endile eesmärgiks
hävitada kõik rahvused, säilitades ühe rahvuse — saksa
rahvuse kui härrarassi. Lõpuks plaanitsesid hitlerlased
tervete rahvaste füüsilist hävitamist ja asusid oma inim-
vihkajalike plaanide realiseerimisele. Seepärast seisis rea
Kesk- ja Kagu-Euroopa maade rahvaste ees mitte ainult
küsimus — kas olla vabad või langeda orjusesse, vaid ka

¹ J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 44.

küsimus — kas eksisteerida maa peal või olla määratud ärapäletamisele Majdaneki ja Tremblinka ahjudes.

«Saksa röövvallutajad,» ütleb J. V. Stalin, «orjastasid Euroopa mandri rahvad Prantsusmaast Nõukogude Baltikumini, Norrast, Taanist, Belgiast, Hollandist ja Nõukogude Valge-Venest Balkanini ja Nõukogude Ukrainani, võtsid neilt elementaarsed demokraatlikud vabadused, võtsid neilt õiguse oma saatust juhtida, võtsid neilt ära leiva, liha ja toorained ning muutsid nad oma orjadeks; nad poosid risti poolakad, tšehhid ja serblased...»¹

Ajalooline olukord, mis tekkis hitlerliku agressiooni tagajärjel, meenutab teataval määral seda olukorda, millest rääkis V. I. Lenin juba 1916. aastal.

1916. aastal kirjutas V. I. Lenin: «Et praegune, 1914.—1916. aasta imperialistlik sõda muutub rahvuslikuks, see on suurel määral ebatõenäoline, sest klassiks, kes esindab edasarendamist, on proletariaat, kes püüab objektiivselt muuta sõda kodusõjaks kodanluse vastu, ja siis veel sellepärast, et mõlema koalitsiooni jõud ei erine väga tunduvalt ja rahvusvaheline finantskapital on loonud igal pool reaktioonilise kodanluse. Kuid võimatuks niisugust muutumist kuulutada ei saa: kui Euroopa proletariaat oleks aastat 20 jõuetu; kui praegune sõda lõpeks niisuguste võitudega, mis oleksid Napoleoni võitude taolised, ja rea eluvõimeliste rahvusriikide orjastamisega; kui väljaspool Euroopat olev imperialism (jaapani ja ameerika imperialism esijoones) peaks samuti aastat 20 vastu, üle minemata sotsialismile, näit. Jaapani-Ameerika sõja tagajärjel, siis oleks suur rahvuslik sõda Euroopas võimalik. See oleks Euroopa arenemine mitme aastakümne võrra tagasi. See ei ole usutav. Kuid see ei ole võimatu, sest kujutleda, et maailma ajalugu läheks libedasti ja korrapäraselt edasi, ilma et ta teeks mõnikord hiiglahüppeid tagasi, oleks ebadialektiline, eba-teaduslik, teoreetiliselt väär.»²

Orjastatud maade töölisklassi ette kerkisid täiesti uued, omapärased ülesanded, mis ei seisnud päevakorras mõned aastad tagasi ja tekkisid selle tagajärjel, et nende maade ajalugu tegi seoses fašismi võiduga oma arenemises sammu tagasi.

Kõigis hitlerlaste poolt orjastatud ja orjastamise ohus

¹ J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 28—29.

² V. I. Lenin, Teosed, 22. kd., lk. 295—296 (v. k.).

olevates maades, sealhulgas ka niisugustes, kus varem seisid päevakorral ühiskonna sotsialistliku ümberkorraldamise küsimused, kerkisid esikohale ülddemokraatlikud ülesanded: imperialismi- ja fašismivastased, rahvusliku vabaduse ülesanded, mis põimusid seni lahendamata jäänud feodalismivastaste ülesannetega. Fašistliku agressiooni perioodil väljendus kujukalt kodanluse reaktsioonilisuse kasv. Võimul olev kodanlus lakkas liberaalitemast ja rahva ees lipitsemast, heites demokraatlike vabaduste ja rahvusliku sõltumatuse lipu üle parda ning läks üle hitlerlike röövvalitajate teenistusse. Euroopa töölisklassil oli vaja eelkõige välja kihutada saksa fašistlikud röövvalitajad, hävitada kohalikud fašistlikud jõud, kehtestada demokraatlikud õigused ja vabadused uuel alusel, likvideerida kõik tagajärjed, mis fašism oli endaga kaasa toonud.

Fašistliku Saksamaa kallaletung Nõukogude Liidule ohustas veelgi enam inimkonna progressiivset arengut, sest nüüd oli kõne all mitte ainult Euroopa rahvaste saatus, vaid ka sotsialismimaa — maailma proletaarse revolutsiooni kantsi saatus, s. o. kogu inimkonna progressiivse arengu saatus.

Fašism muutus peamiseks takistuseks ajaloolise arengu teedel, ja fašismi hävitamata ei saanud inimkond edasi minna.

Seepärast oli fašismi purustamine sel ajajärgul kõigi maade töölisklassile esmajärguliseks, otsustavaks ülesandeks, mis nõudis viivitamatut lahendamist ajalugu edasiviivate jõudude poolt.

Võitlus fašismi vastu määras endaga kindlaks pealöögi suuna, klassijõudude paigutuse nii maailma areenil kui ka üksikuis kapitalistlikes maades, ta määras endaga kindlaks kommunistlike parteide poliitika ja taktika, nende parteide võitluse vormid ja meetodid.

Kõik jõud fašismi purustamiseks — niisugune oli töölisklassi loosung kõigis maades.

«Meie võitlus oma isamaa vabaduse eest,» ütles J. V. Stalin, «liitub Euroopa ja Ameerika rahvaste võitlusega nende iseseisvuse ja demokraatlike vabaduste eest. See kujuneb rahvaste ühiseks rindeks, kes kaitsevad oma vabadust orjastamise ja orjastamisohu vastu Hitleri fašistlike armeede poolt.»¹

¹ J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, lk. 16.

Niisugune oli fašismivastase võitluse sisu.

Asumaades ja poolasumaades oli võitlusel fašismi vastu oma spetsiifika, oma iseärasused. Ka enne fašistlikku agressiooni peremehetsesid seal võõramaised imperialistid, kes leidsid omale sotsiaalse toe kompradoorse kodanluse ja feodaal-mõisnikliku aadli näol. Sellepärast seisid nende maade töötajate ees ka varem kogu teravusega imperialismivastased ülesanded, mis tihedalt põimusid feodalismivastaste ülesannetega. Hitlerliku Saksa-maa ja eriti imperialistliku Jaapani agressioon tugevdas asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste võitluse imperialismivastast iseloomu.

Seega oli teise maailmasõja aastail fašismi purustamise ülesanne kogu rahvusvahelise töölisliikumise peamiseks, põhiliseks, strateegiliseks ülesandeks, sealhulgas ka Kesk- ja Kagu-Euroopa maade tööliklassi põhiliseks ülesandeks.

On teada, et Kesk- ja Kagu-Euroopa maad oluliselt erinesid omavahel sotsiaalse, majandusliku ja poliitilise arenemise taseme poolest, tööliklassi küpsuse ja organiseerituse astme poolest jne.

Albaania näiteks oli orjastatud, mahajäänud agraar-maa. Tema tööstus oli algelises seisukorras, tööliklass hakkas alles tekkima, feodaalsed jäänused ja isegi ürgkogukondliku korra jäänused olid veel tugevad. Kogu talurahva valduses oli ainult 56 protsenti maast, ülejäänud maa oli bekkide, mõisnikeriigi ja kiriku valduses. Maata talupojad olid sunnitud rentima maad bekkidelt ja maksma rendiks kuni kolm neljandikku saagist. Tšehhoslovakkia kuulus tööstuslike agraarmaade hulka. Riigis oli rohkearvuline tööliklass. Kuid ka tema majanduses oli tõsiseid feodaalseid jäänuseid, teravalt kerkis üles maaküsimus: ühe protsendi suurmajandite valduses oli 43,4 protsenti kogu maast, samal ajal kui 70,9 protsendil majandeil oli kasutada ainult 15,5 protsenti maast. Enne fašistlikku agressiooni teostas Tšehhoslovakkia kodanlus oma diktatuuri kodanliku demokraatia vormis.

Poola, Ungari ja Rumeenia olid kapitalismi keskmise arenemise maad kodanlik-demokraatliku revolutsiooni suures ulatuses veel lahendamata ülesannetega. Mõnevõrra erisugune oli Bulgaaria. Tööstus oli Bulgaarias nõrgalt arenenud, majanduses valitsesid agraarsuhted, kuid mõisnike klassi faktiliselt ei eksisteerinud, feodalismi

jäänused olid säilinud ainult vähesel määral, seepärast ei olnud ka lahendamata feodalismivastaste ülesannete maht kuigivõrd suur.

Kõik need erinevused jätsid teatud jäljed sündmuste arenemisele neis maades, tingisid nende omapära. Kuid hitlerliku agressiooni tõttu seisid teise maailmasõja aastail eranditult kõigi nende maade ees vahetult ülddemokraatlikud, rahvusliku vabaduse, imperialismivastased ülesanded, mis ühinesid selles ulatuses feodalismivastaste ülesannetega, kuivõrd neid ühel või teisel maal oli.

Võitlus hitlerlike röövvalutajate vastu, rahvusliku sõltumatuse eest sulas lahutamatuult ühte võitlusega kohalike fašistide vastu, reeturite ja kollaboratsioonistide vastu monopolistliku kodanluse ja mõisnike näol.

Kõigis Kesk- ja Kagu-Euroopa maades leidsid saksa fašistid omale sotsiaalse toe monopolistliku kodanluse ja mõisnike näol, kes läksid üle hitlerlaste poolele ja said saksa imperialistide käes tööriistaks omaenda rahva mahasurumisel ja orjastamisel. Saksa fašistid olid mitte ainult rahvusliku rõhumise, vaid ka sotsiaalse regressi kandjaiks, kohalikud reeturid aga olid võõramaiste agressorite truud teenrid. Seepärast võitlus välismaiste röövvalutajate vastu põimus tihedalt ühte demokraatliku võitlusega kohalike fašistide ja nende sotsiaalse baasi vastu. Ilma otsustava hoobi andmiseta sisemaiste monopolistide ja mõisnike pihta oleks võimatu olnud lahendada rahvusliku vabaduse ülesannet, kätte võita demokraatiat. See kõik annab tunnistust imperialismivastaste ülesannete tihedast ühtepõimumisest «oma» fašistide vastu, sisemaiste finants- ja tööstusmagnaatide ning mõisnike vastu võitlemise ülesannetega.

Eespool toodu alusel tekib iseenesest üks vastuvaidlematu järeldus: fašismivastase võitluse ajajärgul eranditult kõigi Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töölisklass ei püstitanud vahetult ega lahendanud sotsialistlikke ülesandeid, ei taotlenud kogu kodanluse klassi poliitilist purustamist ja oma diktatuuri viivitamatut kehtestamist. Sel ajajärgul olid kõigi Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töötajate kogu energia ja kõik jõud suunatud ülddemokraatlike ülesannete lahendamisele: fašismi purustamisele, rahvusliku sõltumatuse ja demokraatlike vabaduste kättevõitmisele, fašistide poolt sissesetatud orjuse ja pärisorjuse hävitamisele, kõigi teiste fašistliku võimutse-

mise tagajärgede likvideerimisele, samuti aga feodalismi jäänuste hävitamisele, mis ajalooline areng minevikus oli maha jätnud.

Sellest järeldub, et feodalismivastastel ülesannetel oli eriti tähtis koht revolutsiooni sellel etapil. Kuid võitluse sisu ja iseloomu, klassijõudude paigutuse määrasid kindlaks imperialismi- ja feodalismivastased ülesanded üheskoos. Feodalismivastaste ülesannete mitte eriti suur maht ei muutnud ega võinud muuta võitluse ülddemokraatlikku iseloomu fašismi purustamise ajajärgul. Selle ajajärgu suhtes võib täiesti põhjendatult rakendada Lenini sõnu, mis ta ütles demokraatliku pöörde kohta Venemaal:

«Kogu rahva ja eriti talurahva eesotsas — täieliku vabaduse eest, järjekindla demokraatliku pöörde eest, vabariigi eest!»¹

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni võib üldkokkuvõttes arvata kodanlik-demokraatlike revolutsioonide tüübi hulka, kuid ta on samal ajal tavalisest kodanlik-demokraatlikust revolutsioonist ulatuslikum.

Uhine imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni juures kodanlik-demokraatliku revolutsiooniga seisab selles, et ta ei välju ülddemokraatliku pöörde raamidest, ei sea enda vahetuks eesmärgiks kodanluse kukutamist ja töölisklassi diktatuuri kehtestamist, kapitalismi hävitamist ja üleminekut sotsialismile; ta lülitab endasse nagu kodanlik-demokraatlik revolutsioon feodalismi jäänuste likvideerimise kui oma kõige tähtsama ülesande.

Kuid imperialismi- ja feodalismivastasel revolutsioonil on oma iseärasused, oma erinevad jooned.

Sel ajal kui tavaline kodanlik-demokraatlik revolutsioon on suunatud ainult feodalismi jäänuste vastu majanduses ja poliitikas, oli imperialismi- ja feodalismivastane revolutsioon oma teravikuga suunatud eelkõige fašismi vastu, kandis eredalt väljendatud imperialismivastast iseloomu, ja ainult imperialismivastaste ülesannete lahendamine võimaldas likvideerida feodalismi jäänused.

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni põhiülesanne — fašismi purustamine — nõudis otsustavat võitlust kodanluse ühe kõige reaktioonilisema väesalga vastu — suurte finants- ja tööstusmagnaatide vastu, kes püüavad ajaloo ratast tagurpidi pöörata, hävitada demo-

¹ V. I. Lenin, Teosed, 9. kd., Tallinn, 1952, lk. 91.

kraatiat, kehtestada pärisorja- ja orjatööd. Ehkki võitlus monopolistliku kodanluse vastu ei väljunud antud ajaloolistes tingimustes ülddemokraatliku revolutsiooni raamidest, jättis ta, see võitlus, loomulikult siiski pitseri kogu revolutsiooni arenemise käigule, kuna ülddemokraatlike revolutsiooniliste ümberkujundamiste käigus lagunesid kapitalismi alused paratamatult.

Käesoleval epohhil, kus imperialism, otsides endale liitlasi võitluses demokraatia ja sotsialismi vastu, on tihedalt ühte põimunud feodalismiga ja kasutab viimast kui oma sotsiaalset tuge, on võimatu feodalismile lõppu teha, kui ei hävitata imperialistlikku iket. Tavaliste, ainult feodalismi vastu suunatud kodanlik-demokraatlike revolutsioonide aeg on möödas. Käesoleval ajal on igasugune ülddemokraatlik revolutsioon võimalik ainult kui üheaegselt feodalismivastane ning imperialismivastane revolutsioon.

Need eespool toodud imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni ülesannete omapärasused tingisid klassijõudude spetsiifilise paigutuse.

Esiteks, fašismivastase võitluse juhiks võis olla ja tegelikult oli töölisklass, sest ükski teine klass ei olnud võimeline viima rahvahulki fašismi purustamisele.

Ehkki ka orjastatud maade keskkodanlus oli huvitatud sellest, et võõramaised röövvallutajad minema kihutataks, ei olnud ta siiski suuteline ühendama rahvahulki, kutsuma neid üles võitlusele. Ainult töölisklass ja tema avangard — kommunistlik partei — võis toime tulla fašismivastase võitluse ülesannete lahendamisega. Tegelikult ainult töölisklass oli initsiaatoriks, kõige järjekindlamaks ning otsustavamaks võitlejaks fašismi vastu. Töölisklassi eesotsas seisid kommunistlikud parteid, kes juhtisid kogu fašismivastast liikumist. Kommunistid tõstsid kõrgele demokraatlike vabaduste lipu ja rahvusliku sõltumatuse lipu ning kandsid neid mehiselt edasi. Kommunistide kangelaslik võitlus fašismi vastu, nende piiritu ustavus rahvale ja ennastalgavus tõstsid veelgi enam kommunistliku partei autoriteeti, tugevdasid ning kindlustasid kommunistide juhtivat osa.

Kommunistlike ja töölisparteide juhtiv osa kujunes ajalooliselt välja pika ning pingsa võitluse käigus rahvusliku vabaduse ja demokraatia eest, uue, tõeliselt õnneliku elu eest. Ta on kätte võidetud võitlustes saksa ja kohalike

fašistide vastu, mõisnike ja reaktsioonilise kodanluse vastu. Ta on rahvahulkade poolt mitmesuguste parteide poliitika üle teostatud kontrolli tulemuseks.

Rahvahulgad, kes tegid läbi fašismi- ja imperialismivastase vabadusvõitluse karmi kooli, ei tahtnud usaldada oma saatust reaktsiooniliste parteide kätte, kellede autoriteet rahvahulkades järsult langes nende rahvusliku reetmise tõttu, koostöö tõttu fašistlike orjastajatega. Rahvahulgad usaldasid oma saatuse töölisklassi, kommunistlike parteide kätte, mis oli ajalooliseks seaduspärasuseks.

Kommunistlikud parteid olid ainukesed parteid, kes võisid rahvahulki viia võitlusele fašismi vastu ja juhtida seda võitlust. Fašismivastase võitluse käigus veendusid rahvahulgad karmide elukogemuste varal, et kommunistid on rahvaste huvide tõelised, siirad ning omakasupüüdmatud kaitsjad. See oli üheks tähtsamaks teguriks, mis valmistas ette rahvademokraatia võidu.

«Kommunistide mõju kasvu,» õpetab J. V. Stalin, «ei saa pidada juhuslikuks. Ta kujutab enesest täiesti seaduspärasest nähtusest. Kommunistide mõju on kasvanud sellepärast, et fašismi võimutsemise raskeil aastail Euroopas osutusid kommunistid ustavaiks, julgeiks, ennastsalgavaiks võitlejateks fašistliku režiimi vastu, rahvaste vabaduse eest.» Miljonid «lihtsad inimesed» «isoleerisid Euroopas reaktsionäärid, koostöö pooldajad fašismiga, ja eelistasid pahempoolseid demokraatlikke parteisid. Nemad, miljonid «lihtsad inimesed», on need, kes, proovinud kommunistid läbi võitluse ja fašismile vastupanu tules, otsustasid, et kommunistid väärivad täielikult rahva usaldust. Nii on kasvanud kommunistide mõju Euroopas. Säärane on ajaloolise arengu seadus.»¹

Teiseks, töölisklass lõi võimsa fašismivastase koalitsiooni, viis võitlusele fašismi vastu laialdased rahvahulgad.

Töölisklassi juhtimisel võtsid võitlusest fašistide vastu osa: talurahvas, intelligents, linna väikekodanlus, keskkodanluse fašismivastased ringkonnad.

Fašismivastaste demokraatlike jõudude ühtsuse organisatsiooniliseks väljenduseks olid võitluse käigus loo-

¹ J. V. Stalini intervjuu «Pravda» kirjasaatjaga hr. Churchilli kõne kohta 13. märtsil 1946. «Eesti Bolševik» nr. 6, 1946, lk. 380—381.

dud ühiskondlik-poliitilised organisatsioonid — Isamaarinne Bulgaarias, Tšehhide ja Slovakkide Rahvusrinne Tšehhoslovakkias, Demokraatlik Blokk Poolas jne.

Fašismivastase võitluse ajajärgul kujunes välja töölisklassi ja talurahva kindel võitlusliit, mis pidevalt laienes ja tugevnes. Selles liidus etendas töölisklass juhtivat osa, mis määraski ajalooliste sündmuste edasise arenemise.

Kolmandaks, ekspluataatorliku klassi hulgas toimus fašismivastase võitluse ajajärgul lõhenemine. Üks osa — finants- ja tööstusmagnaadid ning mõisnikud — läks üle saksa fašistide poolele, oli fašistide käes tööriistaks omaenda rahva mahasurumisel. Teine osa, ja nimelt keskkodanluse fašismivastaselt meelestatud ringkonnad, oli huvitatud hitlerlike röövvalutajate väljakihutamisest ja rahvusliku sõltumatuse kättevõitmisest. Seepärast võttis keskkodanlus enam või vähem aktiivselt osa võitlusest hitlerlike bandiitide vastu. Kõigis Kesk- ja Kagu-Euroopa maades astus keskkodanlus fašismivastasesse koalitsiooni, oli esindatud demokraatlike parteide blokis.

Määrates kindlaks oma suhtumist keskkodanlusesse, juhendusid töölisklass ja tema avangard — kommunistlik partei — V. I. Lenini tuntud juhendeist taktikaliste küsimuste kohta.

V. I. Lenin kirjutab: «Võita endast vägevam vastane on võimalik ainult suurimate jõupingutustega ja tingimata kasutades kõige hoolikamalt, tähelepanelikumalt, ettevaatlikumalt ja osavamalt nii iga vähimatki «mõra» vaenlaste vahel, iga huvide vastuolu eri maade kodanluse vahel, kodanluse eri rühmade või liikide vahel üksikuil maadel, — kui ka iga vähimatki võimalust saada endale massilist liitlast, olgugi ajutist, kõikuvat, ebakindlat, ebaustavat ja relatiivset. Kes seda ei taipa, see ei taipa midagi marksismist ja teaduslikust, moodsast sotsialismist üldse.»¹

Järgides neid juhendeid, püstitas Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töölisklass endale eesmärgiks tõmmata keskkodanlus kaasa võitlusele fašismi vastu, mitte lasta tal üle minna hitlerismi leeri, ehkki töölisklass muidugi teadis, et kodanlus on ebaustav, ajutine relatiivne liitlane. Sellest hoolimata nõrgendas kodanluse fašismivastaselt

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946, lk. 498.

meelestatud ringkondade kaasatõmbamine võitlusesse fašismi vastu vaenlase jõude ja tugevdas fašismivastase leeri jõude.

Niisugune oli klassijõudude sisemine paigutus imperia- lismi- ja feodalismivastase revolutsiooni etapil, niisugu- sed olid tema liikumapanevad jõud.

Töölisklassi ja tema avangardi — kommunistlike ja töö- lisparteide juhtimisel arenes kõigis Kesk- ja Kagu-Euroopa maades võimas fašismivastane liikumine.

1942. a. jaanuaris tekkinud Poola Töölispartei püstitas poola rahva ette hitlerlaste vastu aktiivse võitlemise üles- ande, röövvalutajatele relvastatud vastupanu osutamise ülesande ja juhtis seda võitlust. Poolas endas ja NSV Liidu territooriumil hakkasid tekkima Poola demokraatia relvastatud jõud. Aastavahetusel 1943—1944 tekkis Krajowa Rada Narodowa (KRN) — poola rahva põrandaalune parlament. Krajowa Rada Narodowa seadis endale eesmärgiks relvastatud võitluse ja kõigi teiste poola rahva endakaitse vormide juhtimise, tema demo- kraatlike vabaduste ja rahvusliku sõltumatuse kindlusta- mise, tulevase Poola demokraatliku ümberkorraldamise kindlustamise.

1941. a. septembris kutsus Rumeenia Kommunistlik Partei rumeenia rahvast, kõiki patrioote üles rahvusli- kule vabadusvõitlusele hitlerliku ikke vastu, Antonescu režiimi kukutamise eest, NSV Liidu vastase sõja lõpeta- mise ja Rumeenia lülitamise eest vabadustarmastavate rahvaste võitlusesse fašismi vastu.

1942. a. juulis avaldas illegaalne raadiojaam «Hristo Botev» Isamaarinde programmi, mis kutsus bulgaaria rahvast üles lahendama järgmised ülesanded: saavutada liidu katkestamine hitlerliku Saksamaaga, kihutada välja Saksa fašistlikud väed, kukutada riigis fašistlik režiim ja luua rahvademokraatlik valitsus. Selle programmi lipu all, kommunistliku partei juhtimisel arenes Bulgaarias aktiivne relvastatud võitlus hitlerlaste vastu, mis lõppes 1944. a. 9. septembri võiduka ülestõusuga.

Ennastsalgavalt võitlesid hitlerlike röövvalutajate vastu Tšehhoslovakkia rahvad, kes ei tahtnud leppida hitlerliku ikkega.

Slovakkias oli selle võitluse kõrgeimaks etapiks relvas- tatud ülestõus 1944. a. sügisel, Tšehhis — maiülestõus 1945. aastal.

Vapralt võitles võõramaiste orjastajate vastu albaania rahvas. Aktiivselt võitles fašismi vastu ungari rahvas.

Euroopa töölisklassi ja kõigi töötajate võitlus fašismi vastu, rahvusliku sõltumatuse ja demokraatlike vabaduste eest moodustas lahutamatu koostusosa rahvusvahelisest fašismivastasest liikumisest, mille eesotsas seisis Nõukogude Liit.

Orjastatud maade töölisklass ja kõik töötajad pidasid kangelaslikku võitlust fašismi vastu. Kuid lahendada seda ülesannet ainult oma jõududega, ilma NSV Liidu abita nad ei suutnud. See ülesanne lahendati Nõukogude Liidu ning Euroopa orjastatud maade töölisklassi ja kõigi töötajate ühiste jõupingutustega, kusjuures Nõukogude Liidul oli otsustav osa. Ta oli fašismivastase võitluse peamiseks liikumapanevaks jõuks kogu maailmas, selle revolutsioonilise ümberkujundamisprotsessi peamiseks liikumapanevaks jõuks, mis on seotud fašismi purustamisega.

Seega sündis rahvademokraatia nõukogude rahva suurte edusammude tulemusel võitluses saksa, itaalia ja jaapani agressorite vastu ning töötajate võimsa fašismivastase liikumise tulemusel. Ta on maailma demokraatlike jõudude, kelle eesotsas seisab Nõukogude Liit, relvastatud kokkupõrke tulemus reaktsiooni rahvusvaheliste jõududega, kelle eesotsas sel ajal oli hitlerlik Saksa-maa.

Lähtudes kõigest eespool öeldust, võib täiesti kindlalt vastata küsimusele, kuidas sündis rahvademokraatia: rahulikul teel või relvastatud võitluse käigus?

Nagu eespool on öeldud, rahvademokraatia võitis seetõttu, et fašism oli purustatud, ta võitis demokraatia jõudude, eesotsas NSV Liiduga, verise ning ägeda heitluse käigus reaktsiooni jõudude vastu. Tähendab, tees rahvademokraatia rahulikust tekkimisest ei ole õige ja on oma sisult kodanlik-natsionalistlik, kuna ta lähtub ainult sisemiste sündmuste analüüsist Kesk- ja Kagu-Euroopa maades, ignoreerib rahvusvahelise fašismivastase võitluse ühisrintet, ignoreerib Nõukogude Liidu poolt fašistliku reaktsiooni vastu peetud võitluse tohutu suurt revolutsioonilist tähtsust.

Fašismivastase võitluse käigus toimus demokraatlike jõudude konsolideerumise protsess, kujunes välja ja karastus revolutsiooni poliitiline armee, tugevnes töölisklassi ja talurahva liit.

Kasutades soodsat olukorda, mis kujunes hitlerliku Saksamaa purustamise tulemusel Nõukogude relvastatud jõudude poolt, teostas Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töö-
lisklass, liites enda ümber talurahva, intelligentsi ja linna
väikekodanluse, revolutsioonilise pöörde, kõrvaldas või-
mult fašistlikud jõud, hävitas reaktsoonilise režiimi ja
kehtestas uue, demokraatliku korra — rahvademokraatia.

Bulgaarias, Poolas, Tšehhoslovakkias ja Albaanias
kehtestati rahvademokraatia fašismi purustamise momendil.

Rumeenias ja Ungaris kehtestati rahvademokraatia
veidi hiljem tööliklassi järgnenud võitluste tulemusel.
«Maa vabastamisega,» avaldas Ungari Töörahpartei
peasekretär Rákosi, «kukutati suurmõisnike ja -kapi-
talistide võim. Kommunistliku partei juhtimisel tulid
võimule tööliklass, talurahvas ja samuti see osa kodanlu-
sest, kes oli saksa imperialismi vastu ja oli nõus meiega
koos töötama feodaalsete jäänuste likvideerimisel.»¹

Rahvademokraatia kehtestamine tähendab suurt revol-
tsioonilist pööret, võimu üleminekut reaktsiooni käest
rahva kätte eesotsas tööliklassiga. Nii ütles G. M. Dimit-
rov Bulgaaria kohta: «Võim haarati kapitalistliku kodan-
luse, ekspluataatorliku monarhistlik-fašistliku vähemuse
käest ja läks üle rahva tohutu suure enamuse kätte, kus-
juures tööliklass etendas kõige aktiivsemat ning juhtivat
osa.»²

Rahvademokraatia kehtestamine tähendas võimuküsi-
muse lahendamist selles mõttes, et kukutati suurokodan-
lus ja mõisnikud, tõrjuti juhtimisest eemale keskkodanlus
ja kehtestati rahvavõim eesotsas tööliklassiga,
kes etendas juhtivat ning suunavat osa rahvademo-
kraatia süsteemis tema kehtestamise momendist alates.

Kuid see ei olnud veel võimuküsimuse täielik lahendamine. Esimesel perioodil ei olnud veel ühelgi Euroopa
rahvademokraatia maal keskkodanlus poliitiliselt purusta-
tud, elanikkonna enamuse enda poole võitmise küsimus ei
olnud veel täielikult lahendatud, tööliklassil ei olnud veel
kindlustatud enamust valitsuses ja seadusandlikes organites.
Kõrvuti tööliklassi ja talurahvaga oli riigi valitsemise
juurde lastud ka keskkodanlus, kes eksisteeris kui iseseisev,
organiseeritud poliitiline jõud, kel oli oma partei, oma aja-

¹ «Kindla rahu eest, rahvademokraatia eest!» 15. juunist 1948.

² Sealsamas, 1. aprillist 1948.

kirjandus, oma esindajad valitsuses, seadusandlikes organites, riigiaparaadis.

Millega seletada seda, et mõnedel kodanluse gruppidel lasti riigi valitsemisest osa võtta? Miks ei kõrvaldatud korraga kogu kodanlust lõplikult võimu juurest?

See on seletatav, esiteks, sellega, et pärast fašismi purustamist tuli Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töölisklassil ühel või teisel määral lahendada kodanlik-demokraatliku revolutsiooni ülesandeid.

See on seletatav, teiseks, sellega, et kodanlusel läks pärast fašistide purustamist korda säilitada teatavad poliitilised positsioonid ja viia enesega pettuse teel kaasa elanikkonna enam või vähem tunduva osa. Kodanlusel läks korda säilitada teatavad poliitilised positsioonid selle tõttu, et:

a) ta väga osavasti kasutas klassieesmärkidel oma osavõtu fakti fašismivastasest võitlusest, reklameeris demagoogiliselt kõikjal end rahvaste huvide kaitsjana;

b) tal läks korda säilitada oma mõju osa elanikkonna üle parempoolsete sotsiaaldemokraatide reeturliku poliitika tõttu, kes kaitsevad kodanluse huvisid sotsialistliku demagoogia maski all, samuti nende töötajate teatavate kihtide mitteküllaldase poliitilise teadlikkuse tõttu, kes esmakordselt lülitusid poliitilisse ellu;

c) kodanlus tugines inglise-ameerika imperialistide toetusele, kes kasutasid igasuguseid ettekäändeid rahvademokraatia maade siseasjadesse vahelesegamiseks ja sellega suurendasid elanikkonna ebakindlate kihtide kõhklemist;

d) tema käsutuses olid tugevad positsioonid rahvamajanduses.

Kõigi nende tegurite tõttu kujutas keskkodanlus endast sel ajajärgul veel tõsist ühiskondlikku jõudu, keda ei saadud ignoreerida ja keda ei saadud korraga, viivitamatult hävitada, ajamata keeruliseks revolutsiooni edasiarendamise ülesannet.

Vahetult pärast fašismi purustamist oli kõige otstarbekamaks poliitikaks keskkodanluse suhtes tema neutraliseerimise poliitika.

Keskkodanluse neutraliseerimise eesmärgil pidasid kommunistlikud parteid võimalikuks ning vajalikuks kindlustada seadusega teatud piirides tootmisvahendite eromandus, eraettevõtluse vabadus, samuti lubati

kodanlusel osa võtta riiklike küsimuste lahendamisest. See poliitika oli feodalismivastaste abinõude läbiviimise ajajärgul vajalik; ta ei lasknud kujuneda reaktsiooni ühtset blokki keskkodanlusest kuni mõisnikeni ja oli tähtsaks ülemineku astmeks järgnevale, kodanluse isoleerimise ja seejärel ka tema purustamise poliitikale.

Rahvademokraatia klassibaas koosneb kahest klassist — proletariaadist ja talurahvast. Nende kahe klassi liit töölisklassi hegemoonia juures on rahvavõimu vankumatuks aluseks.

Võidule tulnud rahvademokraatia klassisisu kujunes vastavalt revolutsiooni arenemise etappidele, lahendatavate ülesannete sisule, klassijõudude paigutusele. Esimesel etapil lahendati ülddemokraatlikke ülesandeid — see oli imperialismi- ja feodalismivastane revolutsioon.

Käsitledes võimu iseloomu küsimust kapitalistlikult nõrgalt arenenud maades, ütles J. V. Stalin juba 1928. aastal:

«Peale kapitalistlikult arenenud maade, kus revolutsiooni võit viib otsekohe proletariaadi diktatuurile, on veel olemas kapitalistlikult vähe arenenud maad, feodalismi jäänustega, feodalismivastast tüüpi spetsiaalse agraarküsimusega maad (Poola, Rumeenia jne.), kus väikekodanlus, eriti talurahvas, ütleb revolutsioonilise plahvatuse korral tingimata oma kaaluva sõna ja kus revolutsiooni võit, et jõuda proletariaadi diktatuurini, võib nõuda ja nõuabki kindlasti mõningaid vaheastmeid, näiteks proletariaadi ja talurahva diktatuuri näol.»¹

See J. V. Stalini juhend omandas erilise tähtsuse rahvademokraatlike revolutsioonide jaoks.

Järgides seda J. V. Stalini juhendit, arvestades, et revolutsioon Kesk- ja Kagu-Euroopa maades ei lahendanud esimesel etapil sotsialistlikke ülesandeid, vaid oli suunatud võõramaiste ja kohalike fašistide vastu, ja pidades silmas klassijõudude paigutust, — võib täiesti kindlasti väita, et rahvademokraatia režiim kõigis Kesk- ja Kagu-Euroopa maades kujutas endast esimesel etapil midagi töölisklassi ja talurahva diktatuuri taolist. Töölisklassi ja talurahva diktatuuril Kesk- ja Kagu-Euroopa maades on oma, spetsiifilised, individuaalsed jooned, võrreldes proletariaadi ja talurahva revolutsioonilis-demokraatliku diktatuuriga, millest V. I. Lenin kõneles kodanlik-demo-

¹ J. V. Stalin, Teosed, 11. kd., Tallinn, 1951, lk. 151.

kraatliku revolutsiooni ajajärgu kohta Venemaal. Proletariaadi ja talurahva diktatuur rahvademokraatia maades:

a) tekkis olukorras, kus jõudude vahekord maailma areenil oli põhjalikult muutunud sotsialismi kasuks, kapitalismi vastu, kus oli olemas suur Nõukogude Liit;

b) sündis fašismivastase võitluse käigus ja oli oma teravikuga suunatud imperialismi vastu;

c) revolutsioonilisel võimul oli laialdane sotsiaalne ning poliitiline tugi omal maal fašismivastase koalitsiooni näol. Selles mitmesuguste klasside ja sotsiaalsete gruppide fašismivastases blokis oli töölisklassi juhtiv osa algusest peale määravaks ja tugevnes pidevalt revolutsiooni edasise arenemise käigus.

Selle tõttu kujunes rahvademokraatia oma sünnimomendist alates välja kui kogu rahva revolutsiooniline võim eesotsas töölisklassiga.

Niisugused on Kesk- ja Kagu-Euroopa maades revolutsiooni esimesel etapil kehtestatud proletariaadi ja talurahva diktatuuri iseloomustavad iseärasused.

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni käigus lahendas Kesk- ja Kagu-Euroopa töölisklass eelkõige imperialismivastaseid ülesandeid. NSV Liidu abiga kihutati minema saksa fašistlikud röövvallutajad ja võideti kätte rahvuslik vabadus, purustati sisemised fašistlikud jõud, kukutati monopolistlik kodanlus. Töötav rahvas võitis kätte laialdased, seninähtamatud, kodanliku demokraatia tingimustes võimatud, demokraatlikud õigused ja vabadused. Rahvahulkade poliitiline aktiivsus kasvas pidevalt. Kõigis neis maades loodi mitmesugused töötava rahva parteid ja massilised ühiskondlikud organisatsioonid. Kõigil aladel kasvas rahvademokraatia juba esimestest sammudest alates vastuvaidlematult kaugele välja kodanliku demokraatia raamidest.

Pärast fašismi purustamist ja rahvademokraatia kehtestamist oli Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töölisklassi kogu töö raskuspunkt üle kantud feodalismi jäänuste likvideerimisele majanduses ja poliitikas, s. o. tegelikult kodanlik-demokraatlike ülesannete lahendamisele.

Feodalismivastaste revolutsiooniliste abinõude analüüsimisel tuleb arvestada erinevust suure hulga feodalismivastaste ülesannetega agraarmaade (Rumeenia, Albaania jt.) ja tööstuslikult suhteliselt arenenud maade (Tšehhoslovakkia) vahel, kus samuti oli feodalismi jäänuseid. See

vajutas oma pitseri ajalooliste sündmuste arenemisele, kuid nende olemus oli kõigis maades üks ja seesama. Bulgaarias faktiliselt ei olnud feodalismivastast küsimust, kuid feodalismi jäänused majanduses ja poliitikas olid olemas ja eksisteeris agraarküsimus. Feodalismivastaste ülesannete suuremal või väiksemal mahul oli otsene suhe revolutsiooni ümberkasvamise tempoga, see määras kindlaks uuele etapile ülemineku tähtaja, seepärast näiteks Bulgaarias algas ülddemokraatliku revolutsiooni ümberkasvamise protsess mõnevõrra varem kui teistes maades. Kuid see ei muuda rahvademokraatliku revolutsiooni esimese etapi ülddemokraatlikku iseloomu. Pealegi tähendab agraarküsimuse lahendamine kaasaegsetes tingimustes mitte ainult mõisnike klassi likvideerimist, vaid ka talumajapidamiste kaitsmist selle eest, et monopolid neid ei laostaks. Tervikuna see tähendab talurahva maaomanduse kehtestamist.

Maareformi teostamisele omistas töölisklass väga suure tähtsuse. Agraarküsimus oli poliitilises elus väga teravaks, aktuaalseks küsimuseks, kuna selle lahendamisest olenes revolutsiooni edasine saatus. Talupojad tundsid uskumatut maanälga ja olid sattunud mõisnike halastamatu ekspluaatierimise alla, kelle valduses oli maa. Talupojad vajasisid maad, saada maad oli nende sajandeid kestnud unistuseks.

Poolas näiteks oli 87,1 protsendi majandite valduses 31,8 protsenti maast, 0,9 protsendi suurmajandite valduses aga 47,3 protsenti maast; Rumeenias oli 94,5 protsendi majandite valduses 63,7 protsenti maast, 0,3 protsendi majandite valduses aga 17,7 protsenti maast; Ungaris oli 93,8 protsendi majandite valduses 32 protsenti maast, 0,4 protsendi majandite valduses aga 42,8 protsenti maast jne.

Töölisklass, täites ustavalt oma osa rahva huvide kaitsjana, kutsus talurahvast üles otsustavale võitlusele mõisnike vastu, mõisamaade jaotamisele. Reaktsionäärid osutasid maareformile vihast vastupanu. Maareformi ümber hargnes pingeline klassivõitlus. Mõisnikud ja nende kaasosalised kodanluse leerist püüdsid ameerika-inglise imperialistide toetusel kõigi jõududega maareformi nurja ajada, takistasid revolutsiooniliste dekreetide vastuvõtmist, võitlesid mõisamaade jaotamise ja nende üleandmise vastu neile, kes seda harivad, levitasid kontrrevolutsioonilisi kuulujutte, ähvardasid talupoegi kättemaksuga, tungisid nurga tagant kallale aktivistidele, maareformi teostamise komis-

jonide liikmeile, talupoegadele, kes olid saanud maad. Kuid lõppude lõpuks mõisnike vastupanu purustati, ja mõisamaad anti üle talupoegadele.

Maareformi teostamisel rahvademokraatia maades on mõningad iseärasused. Võideldes agraarreformi teostamise eest, juhindusid rahvademokraatia maade kommunistlikud ja töölisparteid sellest leninlik-stalinlikust teesist, et maa-küsimuse lahendamise printsiipide küsimust tuleb käsitleda diferentseeritult, konkreetsest ajaloolisest olukorrast lähtudes.

V. I. Lenin õpetab, et neis maades, kus kapitalistlikud suhted on põllumajanduses sügavalt juurdunud, ei taipa eraomanduslike instinktidega läbi imbunud talurahvas otsekohe kogu maa natsionaliseerimise loosungi vajadust.

«Neil seltsimeestel,» märkis J. V. Stalin, «kes arvavad, et mida rohkem kapitalistlikult arenenud maa, seda kergem on seal teostada kogu maa natsionaliseerimist, pole õigus. Vastupidi, mida rohkem kapitalistlikult arenenud maa, seda raskem on teostada kogu maa natsionaliseerimist, sest seda tugevamad on seal maaeraomanduse traditsioonid ja seda raskem on niisiis ka nende traditsioonide vastu võidelda.»¹

Arvestades agraaarsuhete konkreetset spetsiifikat, kujunenud klassijõudude paigutust ja revolutsiooni edasiarendamise ülesandeid, püstitasid Kesk- ja Kagu-Euroopa maade kommunistlikud ja töölisparteid loosungi: «Maa kuulub neile, kes seda harivad.» Vastavalt sellele põhimõttele võeti mõisnikelt maa ära ja jaotati talupoegade vahel, kes omandasid selle väga soodsail tingimustel eraomandiks.

Kõigis neis maades kehtestati maksimum, s. o. ülemmäär, kui palju maad võis olla igal eramajandil. Poolas kehtestati maksimumiks 50 hektarit, läänepoolsetel aladel aga 100 hektarit; Rumeenias ja Tšehhoslovakkias — 50 hektarit; Ungaris — umbes 30 hektarit jne. Mõisamaa võõrandati peaaegu kõikjal ilma tasuta; suurtalunikelt osteti maksimumi ületanud maad välja tasu eest.

Mõisnikelt äravõetud maad, samuti suurtalunikelt väljaostetud maad anti maad vajavaile talupoegadele üle väikese tasu eest maksutähtajaga 15—20 aastat. Partisanide perekonnad ja sõjas saksa fašistide vastu hukkunute perekonnad said maad ilma tasuta. Maa anti talupoegadele üle

¹ J. V. Stalin, Teosed, 11. kd., lk. 145.

eraomandiks, kuid maa kasutamine asetati kindlaisesse raamidesse: maa müümine, pantimine, kinkimine ja selle rendileandmine oli kas keelatud või piiratud. Teatav osa maast natsionaliseeriti ja jäi riigi kätte katselis-näitlike riigimajandite organiseerimiseks.

Kokkuvõttes Euroopa rahvademokraatia maade talurahvas sai rohkem kui 15 miljonit hektarit maad.

Agraarreformi määratu suur sotsiaalne ja poliitiline tähtsus seisab selles, et ta:

a) likvideeris mõisnike omanduse maale ja kehtestas taluraha omanduse;

b) hävitas mõisnike klassi — ühe fašistliku reaktsiooni aluseid, tegi jäädavalt lõpu feodalismi iganditele, poolpäärisorjusliku ekspluateerimise jäänustele;

c) kindlustas taluraha maaga, mis muutis keskmiku küla keskseks kujuks, tõstis töötava taluraha materiaalsed taset, piiras tunduvalt kulaklikku ekspluateerimist külas;

d) puhastas teed uuele etapile põllumajanduse tootlike jõudude arenemises;

e) tugevdas veelgi töölikklassi ja taluraha liitu, tõstis töölikklassi juhtivat osa selles liidus.

Samal ajal toimus rahvademokraatia maades poliitilise elu demokratiseerimise laialdane protsess, hävitati fašistide poolt asutatud õiguslikud ja riiklikud institutsioonid, likvideeriti feodalismi igandid ja fašismi jäänused poliitikas.

Pärast fašismi purustamist kulus ülddemokraatlike abinõude teostamiseks ja feodalismivastaste ülesannete lahendamiseks ühtedes Kesk- ja Kagu-Euroopa maades veidi alla ühe aasta, teistes — üle ühe aasta, ehkki feodalismi jäänustele tehti täielikult lõpp alles sotsialistliku revolutsiooni perioodil.

Fašismi purustamine ja tema võimutsemise tagajärgede hävitamine, kodanliku demokraatia asendamine rahvademokraatiaga, agraarreformi põhiliste aktide ja rea muude ülddemokraatlike abinõude teostamine tähendasid revolutsiooni imperialismi- ja feodalismivastase etapi lõpuleviimist, mis võimaldas üle minna uuele etapile — sotsialistliku revolutsiooni etapile. Sealjuures juhendusid kommunistlikud ja töölisparteid sotsialistliku revolutsiooni leninlik-stalinlikust teooriast, leninismi tuntud teoreetilistest teesidest kodanlik-demokraatliku revolutsiooni ümberkasvamise kohta sotsialistlikuks revolutsiooniks.

Ehkki, nagu juba on öeldud eespool, imperialismi- ja

feodalismivastane revolutsioon ei väljunud vahetult ülddemokraatliku pöörde raamidest, oleks täiesti ebaõige asetada vaheseina ülddemokraatliku revolutsiooni ja sotsialistliku revolutsiooni vahele.

Imperialismi- ja feodalismivastane revolutsioon, andes hoobi monopolistlikule kodanlusele — mis oli antud konkreetsetes tingimustes ülddemokraatlikuks abinõuks, — nõrgendas samal ajal kapitalismi tervikuna ja lähendas seega sotsialistliku revolutsiooni etappi, viis vahetult sellele. Imperialismivastase võitluse käigus hakkas kujunema tulevase sotsialistliku revolutsiooni poliitiline armee, muutus kindlamaks töölisklassi liit töötava talurahvaga, tugevnes töölisklassi juhtiv osa selles liidus. Töölisklassi hegemonia aga on, nagu õpetab J. V. Stalin, proletariaadi diktatuuri idu, tema aste.

Sellepärast sisaldaski feodalismi- ja imperialismivastane revolutsioon endas kõiki vajalikke elemente otseseks ümberkasvamiseks sotsialistlikuks revolutsiooniks. Sellepärast ongi imperialismi- ja feodalismivastane revolutsioon koostusosaks maailma revolutsioonilisele protsessile, mis on suunatud kapitalismi vastu. Niisugune on ajalooliste sündmuste dialektika ühiskonna arenemise kaasaegsel etapil.

TEINE LOENG

Imperialismi- ja feodalismivastased revolutsioonid Ida maades

Võitluses rahvusliku vabaduse ja demokraatia eest on suure ajaloolise arenemistee läbi käinud Hiina, Korea ja Vietnami rahvad, nende maade ajaloolise arenemise kogemused on rikkalikud ning mitmekülgsed. Igaühel neist maadest on oma spetsiifilised tingimused, oma iseärasused. Kuid, vaatamata spetsiifikale, on kõigil neil maadel üks ühine joon, mis iseloomustab neid käesoleval ajal. Hiina Rahvavabariik, Korea Rahvademokraatlik Vabariik ja Vietnami Demokraatlik Vabariik, vaatamata suurtele erinevustele nende vahel, on rahvademokraatia maad selle arenemise esimeses etapis. Kõigis neis maades kujutab rahvademokraatia režiim endast revolutsioonilist võimu, mis täidab töölisklassi ja talurahva diktatuuri funktsioone.

Rahvademokraatia võit neis maades valmistati ette kogu ajaloolise arenemise käiguga. Ta on maailma mastaabis toimunud jõuvahekordade muutuste tulemus sotsialismi kasuks, kapitalismi vastu, nende maade rahvahulkade kangelasliku võitluse tulemus töölisklassi juhtimisel välise ja sisemise imperialistliku reaktsiooni vastu, feodaalide vastu, rahvusliku vabaduse ja demokraatia eest. Nõukogude Liidu eespool näidatud otsustav osa rahvademokraatia võidu saavutamisel Kesk- ja Kagu-Euroopa maades on otseselt ning vahetult kehtiv samuti rahvademokraatia võidu saavutamisel Aasia maades.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis tähendas põhjalikku pööret maailma ajaloos, avades sotsialismi triumfi ja kapitalismi hukkumise ajastu, avaldas tohutu suurt mõju rahvusliku vabadusliikumise arenemisele asumaades ja sõltuvais riikides, õõnestas imperialismi positsioone neis maades, kiirendas asumaade ja poolasumaade

ajaloolise arenemise tempot, äratas ellu sajad miljonid inimesed, kes olid imperialistliku rõhumise poolt maha surutud.

«... Oktoobrirevolutsiooniga,» õpetab J. V. Stalin, «algas uus ajastu, koloniaalrevolutsioonide ajastu, mis teostatakse maailma rõhutud maades liidus proletariaadiga, proletariaadi juhtimisel...»

Asumaade ja sõltuvate riikide rahuliku ekspluateerimise ja rõhumise ajastu on lõppenud.

On saanud asumaade ja sõltuvate riikide vabastusrevolutsioonide ajastu, nende maade proletariaadi ärkamise ajastu, tema hegemoonia ajastu revolutsioonis.»¹

Oktoobrirevolutsiooni määratu suur tähtsus asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste saatusele seisib selles, et ta mitte ainult kõigutas imperialismi positsioone, vaid näitas ka asumaade ja poolasumaade rahvastele õige tee vabaduse ja sõltumatuse kättevõitmiseks, progressi ja õitsengu tee.

«Oktoobrirevolutsiooni kahuripaigud,» ütleb hiina rahva juht seltsimees Mao Tse-dung, «tõid meieni marksismileninismi. Oktoobrirevolutsioon aitas maailma ja Hiina progressiivsetel elementidel rakendada proletaarset maailmavaadet maa saatuse määramiseks ja omaenda probleemide revideerimiseks. Minna venelaste teed — selline oli järeldus.»²

Samasuguse järelduse tegid eesrindlikud inimesed kõigis asumaades ja sõltuvais riikides, kes alustasid aktiivset võitlust rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse eest.

Maailma demokraatia- ja sotsialismijõudude kantsi — Nõukogude Liidu pidev tugevnemine ja imperialismi alustegede kõigutamine tähendas imperialismi positsioonide edasist nõrgenemist asumaades, lähendas asumaade ja poolasumaade imperialistlikust rõhumisest vabanemise tundi, kergendas demokraatliku korra kehtestamist.

Rahvusvahelise töölisliikumise suured juhid V. I. Lenin ja J. V. Stalin osutasid määratu suurt abi asumaade ja poolasumaade tööliklassile ja tema avangardile — kommunistlikele parteidele — rahvusliku vabastamise, tõeliselt progressiivse arenemise eest peetava võitluse põhiliste poliitiliste, strateegiliste ja taktikaliste küsimuste teoreetilisel väljatöötamisel.

¹ J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., lk. 235, 237.

² Mao Tse-dung, Rahvademokraatia diktatuurist, Gospolitizdat, 1949, lk. 5—6 (v. k.).

Asumaade ja poolasumaade kommunistlike parteide poliitika, strateegia ja taktika kindlaksmääramisel omab esmajärgulist tähtsust leninlik-stalinlik õpetus revolutsiooni iseloomust ja liikumapanevatest jõududest asumaades ja sõltuvais riikides imperialismi ajastul, töölisklassi juhtivast osast selles revolutsioonis, vajadusest arvestada revolutsiooniküsimuste lahendamisel rahvuslikku iseärasust, rahvuslikku spetsiifikat.

Lenin ja Stalin õpetavad, et rahvuslik vabadusvõitlus võib imperialismi ajastul võita ainult töölisklassi juhtimisel.

See leninismi programmiline tees omandab erilise jõe revolutsioonide jaoks asumaades ja poolasumaades kaasaja tingimustes, s. o. imperialismi koloniaalsüsteemi järsult teravneva kriisi tingimustes.

Ühtlasi põhjendasid Lenin ja Stalin teoreetiliselt, et töölisklassil on vaja enda poolele kaasa tõmmata massilise liitlasena laialdasi rahvakihte, samuti kasutada võitluses imperialismi ja feodaalaristokraatia vastu kõiki riigis leiduvaid jõude, sealhulgas ka imperialismivastasel meelestatud rahvuslikku kodanlust. «... Asumaades on ajutised blokid ja kokkulepped kodanlusega koloniaalrevolutsiooni teataval etapil mitte ainult lubatavad, vaid ka otse vajalikud.»¹ rõhutab J. V. Stalin.

Juhindudes leninlik-stalinlikust õpetusest, kasutades imperialismi nõrgenemise soodsat olukorda, mis loodi Nõukogude Liidu suurte võitudega, võtsid asumaade ja poolasumaade kommunistlikud parteid kursi demokraatliku revolutsiooni ülesannete elluviimisele.

Teise maailmasõja ajajärgul, mil fašistlik Saksamaa orjastas peaaegu kõik Euroopa maad, imperialistlik Jaapan aga okupeeris tohutud territooriumid Aasias, rahvuslik-koloniaalne ike asumaades ja poolasumaades tugevnes. Jaapani imperialistlikud kiskjad püüdsid täielikult orjastada Hiinat, muuta ta oma asumaaks. Vietnami, Birma, Malaia, Indoneesia ja teiste maade vallutamine Jaapani poolt tähendas koloniaalorjuse tugevnemist, rahvusliku vabaduse saavutamise tingimuste järsku halvenemist. Seepärast oli sel ajajärgul asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste põhiliseks ülesandeks osa võtta võitlusest saksa fašistlike ja jaapani

¹ J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., lk. 22.

imperialistlike röövvalutajate vastu. Saksa ja jaapani imperialistide agressiooni likvideerimine oli rahvusliku vabaduse ja demokraatia kättevõitmise vajalikuks tingimuseks.

Saksa fašistlike röövvalutajate ja jaapani imperialistide purustamine Nõukogude Liidu poolt avas asumaade rahvas-tele uued perspektiivid rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse kättevõitmiseks, demokraatliku korra kehtestamiseks, kuna nõukogude rahva võit Saksa fašistliku ja Jaapani imperialistliku agressiooni üle nõrgendas veelgi imperia-ismi, kõigutas veelgi enam tema positsioone asumaades ja poolasumaades.

Paljudes asumaades ja sõltuvais riikides kujunes revolutsiooniline olukord. Algas koloniaalrevolutsioonide uus etapp, rahvahulkade revolutsioonilise vabadusvõitluse uus etapp imperialistliku, koloniaalse rõhumise vastu.

Rahvuslikul vabadusliikumisel asumaades ja sõltuvais riikides pärast teist maailmasõda on mõningad iseärasu- sed:

Esiteks, liikumine areneb demokraatia ja sotsialismi leeri tugevnemise ja imperialismi leeri pideva nõrgenemise olu- korras. See on nõrgendanud veelgi imperialistide posit- sioone asumaades ja sõltuvais riikides.

Teiseks, tõsiselt on tugevnenud töölisklassi juhtiv osa rahvuslikus vabadusliikumises. Töölisklassi hegemoonia muudab rahvusliku vabadusliikumise järjekindlalt revolutsiooniliseks, annab talle tõeliselt rahvaliku iseloomu, orga- niseerituse, sihikindluse ja monoliitsuse.

Kolmandaks, rahvuslik vabadusliikumine tänapäeva etapil on kõige massilisem. Sellest võtavad osa kõige mit- mekesisemad sotsiaalsed jõud: töölisklass — rahvusliku vabadusvõitluse organisaator ja innustaja, talurahvas, linna väikekodanlus, intelligents, rahvuslik kodanlus. Rah- vusliku vabaduse eest võitlevais maades luuakse kõigi demokraatlike, feodalismi- ja imperialismivastaste jõudude koalitsioonid.

Neljandaks, rahvusliku vabadusliikumise põhivormiks tänapäeva etapil reas asumaades ja sõltuvais riikides on relvastatud võitlus.

Viiendaks, rahvuslik vabadusliikumine toimub rahva- demokraatia eest võitlemise lipu all.

*

Suuri ajaloolisi edusamme võitluses rahvusliku sõltumatus ja rahvademokraatia eest on saavutanud suur hiina rahvas, kes tugineb nõukogude rahva võimsale toetusele.

Hiina Kommunistlik Partei, olles relvastatud marksismi-leninismi kõikevõitva teooriaga, viis hiina rahva ennastsalgavale võitlusele imperialistliku rõhumise vastu, ameerika-inglise imperialistide sisemaiste teenrite — kompradoorse kodanluse ja feodaalide vastu. Seda kangelaslikku revolutsioonilist võitlust, mis kestis veerand sajandit, kroonis hiina rahva maailma-ajalooline võit.

Nagu teada, müüs Tšiing Kai-ši klikk süstemaatiliselt oma maad mitmesugustele imperialistidele — ameerika, inglise ja jaapani imperialistidele. Pärast jaapani imperialismi purustamist Nõukogude Liidu poolt läks Tšiing Kai-ši täielikult üle ameerika imperialistide teenistusse. Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad andsid roiskunud Kuomintangi režiimile kõige laialdasemat poliitilist, majanduslikku ja sõjalist toetust. Nad saatsid Tšiing Kai-šile sõjalisi nõuandjaid ja tohutul hulgal sõjatehnikat ning varustasid Kuomintangi armeed pidevalt lahinguvastustusega. Kuid võimsa Nõukogude Liidu olemasolu aheldas ameerika röövvallutajate aktiivsust, takistas neid valla päästmast avalikku interventsiooni hiina rahva vastu.

«Kui ei oleks olnud Nõukogude Liitu,» kirjutas Mao Tse-dung, «kui ei oleks olnud võitu fašismivastases teises maailmasõjas, kui jaapani imperialismi ei oleks purustatud — mis on meie jaoks eriti tähtis, — kui Euroopas ei oleks tekkinud uue demokraatia maad... siis oleks rahvusvaheliste reaktsiooniliste jõudude surve muidugi olnud hoopis tugevam kui praegu. Kas meil oleks läinud korda saavutada võitu niisugustel tingimustel? Muidugi mitte. Täpselt samuti oleks olnud võimatu võitu kindlustada pärast selle saavutamist.»¹

Nõukogude Liit on osutanud Hiina Rahvavabariigile määratu suurt moraalset, poliitilist ja majanduslikku abi.

Kogu oma progressiivse poliitikaga, mis tugineb tohutule majanduslikule võimsusele ja suurele rahvusvahelisele autoriteedile, aitas Nõukogude Liit hiina rahval kehtestada rahvavõimu ja kindlustada teda.

Hindamatu tähtsus Hiina jaoks on olnud Nõukogude

¹ Mao Tse-dung, Rahvademokraatia diktatuurist, lk. 9 (v.k.).

Liidu Kommunistliku Partei kogemustel. Kasutades Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei kogemusi, loovalt rakendades Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini suurt õpetust, andis hiina rahva juht seltsimees Mao Tse-dung Hiina Kommunistliku Partei poliitika, strateegia ja taktika sügavalt teadusliku, teoreetilise põhjenduse.

Hiina revolutsioon on oma iseloomult imperialismi- ja feodalismivastane. Ta on suunatud võõramaise imperialistliku rõhumise vastu, hiina feodalismi ja hiina bürokraatliku, kompradoorse suurkodanluse vastu, kes on tihedalt seotud välismaiste imperialistidega.

Hiina revolutsioon, nagu märkis J. V. Stalin, kuulub kodanlik-demokraatlike revolutsioonide tüüpi ja on ühtlasi rahvuslikku vabanemist taotlev revolutsioon, mis on oma teravikuga suunatud võõramaiste imperialistide vastu, on imperialismivastane revolutsioon, mis sulab ühte kogu maailma töölisklassi revolutsioonilise imperialismivastase liikumisega. Ta kasvab välja tavalise kodanlik-demokraatliku revolutsiooni raamidest tänu oma imperialismivastasele suunitlusele ja töölisklassi juhtiva osa tugevnemise tõttu.

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni käigus lõi Hiina töölisklass demokraatlike jõudude ühise rinde, kuhu kuuluvad töölisklass, talurahvas, linna väikekodanlus, intelligents ja rahvuslik kodanlus. Ühise rinde organiseerivaks, juhtivaks ning suunavaks jõuks on töölisklass eesotsas oma avangardi — kommunistliku parteiga. Ühise rinde vankumatu aluse moodustab töölisklassi ja talurahva kindel liit.

Käsitledes Hiina revolutsiooni kui revolutsioonilise liikumise kahe voolu — feodalismi jäänuste vastase ja imperialismivastase voolu ühinemist, nägi J. V. Stalin juba 1926. aastal geniaalselt ette võimu iseloomu, mis kehtestatakse selle revolutsiooni võidu tulemusel.

«Ma arvan,» ütles J. V. Stalin, «et tulevane revolutsiooniline võim Hiinas meenutab oma iseloomult üldiselt niisugust võimu, millest meil kõneldi 1905. aastal, s. t. midagi proletariaadi ja talurahva demokraatliku diktatuuri taolist, kuid selle vahega, et see võim on peamiselt imperialismivastane.

Sellest kujuneb Hiina mittekapitalistlikule või, täpsemalt, sotsialistlikule arenemisele ülemineku võim.»¹

¹ J. V. Stalin, Teosed, 8. kd., Tallinn, 1949, lk. 353—354.

Revolutsioon Hiinas arenebki nii, nagu J. V. Stalin ette nägi. Revolutsiooniline võim, mis on kehtestatud Hiinas imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni võidu tulemusel, on oma sisult midagi tööliklassi ja talurahva diktatuuri taolist. Hiina Rahvavabariik on rahvademokraatia riik selle arenemise esimesel etapil. Hiinas ei täida rahvademokraatia veel proletariaadi diktatuuri funktsioone. Antud etapil ei tõsteta üles ega lahendata sotsialistlikke ülesandeid kui v a h e t u i d ülesandeid. See on tuleviku asi. Seltsimees Mao Tse-dung rõhutab, et alles pärast seda, kui on loodud õitsev rahvuslik majandus ja kultuur, asub Hiina vastavalt kogu rahva taatele lahendama sotsialismi ülesehitamise ülesandeid.

Hiinas kehtestatud revolutsiooniline võim — rahvademokraatia kord, mis on oma sisult tööliklassi ja talurahva diktatuur, viib käesoleval ajal lõpule tähtsaid feodalismivastase, ülddemokraatliku revolutsiooni poliitilisi ja majanduslikke ülesandeid, mis kindlustavad tulevikus ülemineku sotsialistlikule revolutsioonile, proletariaadi diktatuurile.

Esiteks, rahvademokraatia võit tähendab Kuomintangi reaktsioonilise kliki kukutamist, kes kaitses bürokratliku kapitali ja mõisnike huvisid, tähendab võimu üleminekut elanikkonna enamuse kätte eesotsas tööliklassiga, tähendab rahvademokratismi süsteemi loomist. Hiina rahvas võitis kätte laialdased demokraatlikud õigused ja vabadused, lõi oma parteid, ühiskondlikud, ametiühingu, noorsoo, naiste ja teised demokraatlikud organisatsioonid. Hiina reaktsionäärid hoidsid rahvast väljaspool poliitikat. Käesoleval ajal miljonid ja miljonid Hiina kodanikud näitavad üha kasvavat huvi poliitika vastu, nad võtavad aktiivselt osa riigi valitsemisest, lahendavad enesekindlalt tähtsaid maa poliitilise ja majandusliku elu küsimusi.

Hiina reaktsionäärid unistavad oma võimu restaureerimisest ameerika imperialistide abil ja soosimisel. Tšiing Kai-ši ja Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad loovad Hiina territooriumil kontrrevolutsioonilisi, bandiitlikke grupe, varustavad neid relvadega, rahaga, inspireerivad sisemiste reaktsiooniliste jõudude õõnestustegevust. Ühtlasi unistavad üksikud rahvusliku kodanluse kihid rahvavõimu laostamisest seestpoolt, püüdes ära osta ja laostada neid või teisi riigiaparaadi, rahvavõimu töötajaid «suhkurdatud mürskudega».

Rahvademokraatlik riik energiliselt kaitseb ja laiendab rahva demokraatlikke võidusaavutusi, tugevdab rahvademokratismi, tõstab rahva poliitilist aktiivsust, tõmmates ikka uusi ja uusi jõude kaasa maa valitsemisele, tugevdab kõigi patriootlike jõudude ning eelkõige töölisklassi ja talurahva jõudude ühtsust, kasutab rahvuslikku kodanlust uue Hiina ülesehitamiseks, tehes samal ajal otsustavalt lõpu kodanluse üksikute kihtide katsetele takistada revolutsiooni ülesannete lahendamist. Rahvademokraatlik riik surub halastamatult maha kukutatud reaktsiooniliste klasside vastupanu, peab energilist võitlust kontrrevolutsiooniliste, bandiitlike gruppide vastu, Kuomintangi ja Ameerika agentuuri spionaaži- ja diversioonitegevuse vastu.

Teiseks, Hiina rahvademokraatlik riik, kes sündis võitluses välismaiste imperialistide ja nende sisemaiste käsilaste vastu, kaitseb valvsalt rahvuslikku vabadust ja demokraatlikke võidusaavutusi ameerika ja teiste imperialistide kallalekippumiste vastu. Neil eesmärkidel tugevdab Hiina rahvavalitsus sõprust NSV Liiduga ning kõigi demokraatia ja sotsialismi leeri maadega, võitleb järjekindlalt rahu eest, tugevdab maa kaitsevõimet, andes otsustava vastulöögi ameerika imperialistide katsetele vahele segada Hiina siseasjadesse.

Kolmandaks, Hiina rahvademokraatlik riik teostab suuri revolutsioonilisi sotsiaalseid ning majanduslikke ümberkujundamisi. Suurimaks rahvademokraatia sotsiaalseks ning majanduslikuks revolutsiooniliseks ümberkujundamiseks Hiinas on agraarreformi läbiviimine, mis on suunatud feodalismi, mõisnike klassi likvideerimisele. Hiinas areneb laialdane agraarrevolutsioon, toimub mõisnike maaomanduse hävitamise ja talurahva maaomanduse kehtestamise protsess.

Agraarreformi tulemusel, mida teostatakse põhimõtetel: «Maa kuulub neile, kes seda harivad», hävitatakse mõisnike klassi eksisteerimise majanduslik alus. Käesoleval ajal on agraarreform Hiinas põhiliselt lõpule viidud.

Neljandaks, rahvademokraatlik valitsus konfiskeeris välismaiste imperialistide ja hiina kompradoorse, bürokraatliku kodanluse omandi, kes oli seotud välismaiste imperialistidega, ja võttis enda kätte nende vabrikud, tehased, pangad, kaubanduslikud ettevõtted. Selle tulemusel tekkis Hiinas riiklik majandussektor. Ühtlasi tõmbab rah-

vademokraatlik valitsus rahvamajanduse taastamisele ja arendamisele laialdaselt kaasa erakapitali.

Hiina rahvademokraatliku võimu majanduspoliitika on suunatud sellele, «et kõik ühiskondliku majanduse sektorid töötaksid riikliku majandussektori juhtimisel koostöös tööjaotuse alusel ja igaüks leiaks oma koha tervikuna kogu ühiskondliku majanduse koostöö arendamise huvides».¹

Kõik need abinõud tugevdasid rahvademokraatia sotsiaalset ning majanduslikku baasi Hiinas ja löid soodsad tingimused majanduse kiireks tõusuks. Hiina rahvas taastab innustunult tööstust, eelkõige rasketööstust, äratab ellu vanu vabrikuid ja tehaseid ning ehitab uusi. Kiiresti taastatakse põllumajandus.

Seega on proletariaadi ja talurahva diktatuur Hiinas rahva revolutsiooniline võim eesotsas tööliklassiga, mis on suunatud imperialismi, bürokraatliku kodanluse ja feodaalide-mõisnike vastu, lahendades käesoleval ajal ülddemokraatlikke ülesandeid ja valmistades ette tingimusi üleminekuks uuele arenemisetapile — tööliklassi diktaatori etapile.

Ehkki Hiina revolutsioon käesoleval ajal ei välju ülddemokraatliku pöörde raamidest, annab ta, olles peamiselt imperialismivastane, sellega ühtlasi hoobi kapitalismi süsteemile, nõrgendab veelgi seda süsteemi.

Hiina revolutsiooni võit tähendab uut võimast läbimurret imperialismi ahelast, mis on oma tähtsuselt teine pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni Venemaal. Selle võidu tagajärjel langes Hiina välja imperialismi süsteemist ja läks demokraatia ning sotsialismi maade leeri. Imperialismi- ja feodalismivastaste ülesannete edukas lahendamine kindlustab ülddemokraatliku revolutsiooni otsese ning v a h e t u ümberkasvamise sotsialistlikuks revolutsiooniks. See kõik räägib sellest, et Hiina revolutsioon on koostisosaks maailma revolutsioonilises protsessis, mis on suunatud kapitalismi kukutamisele ja uue ühiskondliku korra — sotsialismi võidule.

*

Nõukogude rahva suurte võitude tagajärjel jaapani imperialismi üle asus demokraatia teele, progressiivse arenemise teele korea rahvas.

¹ Vt. Hiina Rahva Poliitilise Nõukogu üldprogramm, 26. paragrahv.

Nõukogude Liidu võit Suures Isamaasõjas tõi korea rahvale vabanemise Jaapani imperialistlikust rõhumisest. Nõukogude Armeed astumine Põhja-Korea territooriumile lõi korea rahvale võimaluse lõplikult lahti öelda imperialistidest, saavutada täieliku sõltumatuse, tõelise demokraatia.

Olukord Põhja-Koreas kujunes otse vastupidiselt olukorrale Lõuna-Koreas, kuhu sisenesid Ameerika väed. Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad muutsid Lõuna-Korea oma faktiliseks asumaaks, kehtestasid seal reaktioonilise režiimi eesotsas marionetliku diktaatori Li Sõn Maniga.

Põhja-Koreas halvati rahvusvaheliste reaktiooniliste jõudude vahelesegamine Nõukogude relvastatud jõudude sealviibimisega, ja rahvahulga eesotsas töölisklassiga, Tööpartei juhtimisel, asusid sügavate sotsiaalsete ning majanduslike ümberkujunduste elluviimisele, mis tähendasid imperialismi- ja feodalismivastaste ülesannete lahendamist.

Rahvahulga eesotsas töölisklassiga purustasid reaktioonilised jõud ja kehtestasid oma võimu. Kogu maal tekkisid rahvakomiteed, kes võtsid endi kätte kogu riigivõimu täiuse. See oli revolutsiooniline võim, kes teostas proletariaadi ja talurahva diktatuuri ülesandeid. Kehtestasid oma võimu, saavutasid rahvahulga laialdased demokraatlikud õigused ja vabadused. Koreas algas rahvademokraatismi ajastu.

Üheaegselt poliitiliste ülesannete lahendamisega toimusid riigis suured muudatused sotsiaalses ning majanduslikus struktuuris. Eelkõige tuleb märkida agraarreformi läbi viimist, mis viis mõisnike maavalduse hävitamisele, feodalismi jäänuste, mõisnike klassi likvideerimisele ja kinnitas talurahva maaomanduse. Ühtlasi teostati abinõud monopolistliku kapitali hävitamiseks. Sel eesmärgil natsionaliseeriti tähtsamad tööstusharud, pangad, transport ja sidevahendid.

Tähtsaks sündmuseks Korea arenemises oli Korea Rahvademokraatliku Vabariigi väljakuulutamise 1948. aastal.

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni ülesannete edukas lahendamine lõi võimaluse Korea vabariigi edasiseks progressiivseks arenemiseks. Kuid ameerika agressorite kallaletung Korea Rahvademokraatlikule Vabariigile katkestas tema rahuliku arengu. Käesoleval ajal peab korea rahvas hiina vabatahtlike toetusel kangelaslikku

võitlust relvastatud imperialistlike jõudude vastu, kaitstes kindlalt rahvuslikku sõltumatust ja suuri demokraatlikke võidusaavutusi.¹

*

Rahvademokraatia maade hulka kuulub Vietnami Demokraatlik Vabariik, mis tekkis 1945. aastal. Vietnami rahvas lahendab töölisklassi juhtimisel järjekindlalt imperialismi- ja feodalismivastaseid ülesandeid. Antud ajajärgul, mil prantsuse ja ameerika imperialistid püüavad relvastatud jõul Vietnami rahvale peale sundida koloniaalrežiimi, on revolutsiooni raskuspunkt üle kantud eelkõige imperialismivastaste ülesannete täielikule lahendamisele.

Ehkki feodalismivastased ülesanded seisavad Vietnami rahva võitluse päevakorras, on nende täielik lahendamine võimalik ainult pärast prantsuse imperialistide väljakihutamist. Agraarsuhete valdkonnas teostatakse praegu niisuguseid abinõusid, nagu rendimaksu alandamine, imperialistidele, reeturitele kuulunud maade üleandmine kehvtalurahvale, haavatud ja langenud sõjameeste perekondadele, mõisnikest tühjaks jäänud maade, kasutamata maade harimine, kogukonnamaade ümberjaotamine jne. Kõik need agraarsed abinõud on ajutised, nad kannavad ülemineku iseloomu. Päevakorrale kerkib palju sügavamate feodalismivastaste abinõude teostamise küsimus.

Selline poliitika võimaldab töölisklassil laiendada imperialismivastast rinnet.

«Vietnami revolutsiooni liikumapanevaks jõuks,» öeldakse Vietnami Tööpartei programmis, «on käesoleval ajal rahvas, s. o. eelkõige töölised, talupojad, väikekodanlus ja rahvuslik kodanlus, kelledega lähevad koos aadli ja mõisnike patriootlikud progressiivsed elemendid.»

Seega on Vietnami Tööpartei õige poliitika kindlustanud maa kõigi patriootlike jõudude liitumise töölisklassi juhtimisel ja võimaldanud luua laialdase imperialismivastase rinde, kes saavutab suuri edusamme.

Tunduv osa maast on võõramaisest imperialistlikust rõhumisest vabastatud. Prantsuse agressorite jõud on keskendunud väikesele territooriumile, peamiselt mereäärsete linnade ümber.

¹ Toimetuse märkus: 27. juulil 1953. a. kirjutati alla vaherahukokkuleppele Korea Rahvademokraatliku Vabariigi ning hiina rahva vabatahtlike väejuhatuse ja ÜRO relvastatud jõudude väejuhatuse vahel.

Vabastatud territooriumil on kehtestatud rahvademokraatia režiim, mida on märgitud ka Tööpartei programmi- lises dokumendis. «Võideldes oma vabanemise eest,» öeldakse programmis, «teostades demokraatlikke reforme majanduslikul, poliitilisel, sotsiaalsel ja kultuurilisel alal, on Vietnam läinud rahvademokraatia teed mööda. Järelikult valitseb Vietnami käesoleval ajal rahvademokraatlik kord, maa mõningas osas (juttu on imperialistide poolt okupeeritud rajoonidest. — A.S.) aga koloniaalne poolfeodaalne kord.»

Oma sisult täidab rahvademokraatia režiim Vietnami proletariaadi ja talurahva diktatuuri funktsioone töölisklassi juhtiva osa juures, mis kindlustab revolutsiooni edasise süvenemise tema arenemise järgnevail etappidel.

Kõik need faktid näitavad, et Hiinas, Koreas ja Vietnami, vaatamata suurele erinevusele nende arenemises, vaatamata olemasolevale erinevusele teostatud demokraatlike ümberkujunduste ulatuses, lahendatakse veel revolutsiooni esimese etapi ülesandeid, et neis maades kehtestatud revolutsiooniline rahvavõim on oma klassisisult midagi proletariaadi ja talurahva diktatuuri taolist.

*

Ida rahvademokraatia maade hulka kuulub Mongoolia Rahvavabariik, kes on läbi käinud pika ajaloolise arenemise tee.

Rahvademokraatia tekkimisel Mongoolia Rahvavabariigis on oma iseärasused, oma spetsiifika. Nagu teada, oli revolutsioonieelne Mongoolia äärmiselt mahajäänud feodaalmaa. Mongoolias ei olnud tööstust, ei olnud töölisklassi. Rahvarevolutsioon 1921. aastal oli talurahva revolutsioon, mis tugines Nõukogude Venemaa proletariaadi abile. See revolutsioon oli suunatud imperialismi ja feodalismi vastu, kusjuures feodaalide klassi likvideerimisele kulus, maa äärmise mahajäämuse tõttu, tunduv ajavahe- mik.

Nõukogude Liidu mitmekülgse abiga on mongoolia rahvas saavutanud tõsist edu: on likvideeritud feodalism, on rajatud tööstuse alused, mis tähendab noore Mongoolia töölisklassi tekkimist, on edasi arendatud rahvuslikku kultuuri. Mongoolia Rahvavabariigi poolt läbikäidud tee tõendab leninlik-stalinliku ettenägemise õigsust selle kohta, et

mahajäänud maade üleminek feodalismilt sotsialismile, vältides kapitalistlikku arenemisteed, on sotsialistliku riigi abi tingimustes võimalik.

Mongoolia Rahvavabariigi Konstitutsiooni esimeses paragrahvis öeldakse: «Mongoolia Rahvavabariik on töötavate araatide-karjakasvatajate, tööliste ja haritlaste sõltumatu riik, kes hävitasid imperialistliku ja feodaalse rõhumise, kindlustades maale mittekapitalistliku arenemistee edasiseks üleminekuks sotsialismile.»

Sotsialistliku revolutsiooni etapp Kesk- ja Kagu-Euroopa maades

Leninlik-stalinlik sotsialistliku revolutsiooni teooria, mille tähtsaimaks koostusosaks on kodanlik-demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ümberkasvamise teooria, õpetab, et tööliklassi ja talurahva diktatuur on revolutsiooni olukord, revolutsiooni arenemise protsess. Oma olemuselt on ta — ajutine revolutsiooniline võim. Tal on oma minevik ja oma tulevik. Tema ajalooliseks minevikuks on kodanlik diktatuur, mille vastu võideldes ta tekib; tema ajalooliseks tulevikuks on tööliklassi diktatuur. Sedasama tuleb öelda rahvavõimu kohta, mis on kehtestatud pärast rahvademokraatliku revolutsiooni võitu. See võim, kujutades oma klassisisult midagi proletariaadi ja talurahva diktatuuri taolist, tähistas endaga niisugust revolutsiooni arenemise etappi ja niisugust klassijõudude vahetust, kus mõisnike klass on purustatud ja suurkodaanlus kukutatud, kuid kodanlus tervikuna kui klass ei ole veel poliitiliselt purustatud ja seda enam ta ei ole täielikult hävitatud, ja võimuküsimus ei ole veel lõplikult lahendatud.

Võimuküsimuse lõplikuks lahendamiseks oli vaja kindlustada üleminek tööliklassi ja talurahva diktatuurilt tööliklassi diktatuurile. See üleminek tähendas tööliklassi võitluse tugevnemist töötava talurahva oma poole võitmise eest, kodanluse vastu, tööliklassi ja töötava talurahva liidu edasist tugevnemist, tööliklassi juhtiva osa tugevnemist selles liidus. Ainult sel teel oli võimalik kindlustada üleminek tööliklassi hegemoonialt liidus talurahvaga, mis on proletariaadi diktatuuri eoks, tema astmeks, vahetult proletariaadi diktatuurile.

Sedamööda, kuidas tööliklassi jõud, teadlikkus ja organiseeritus kasvasid, tema sidemed töötava talurahvaga tugevnesid, hakkas feodalismi- ja imperialismivastane revolutsioon otseselt ning vahetult ümber kasvama sotsialistlikuks revolutsiooniks. Seda ümberkasvamist kindlustati tööliklassi hegemooniaga, kommunistlike parteide juhtiva ning suunava osaga rahvademokraatia süsteemis, nende parteide õige poliitikaga.

Määrates kindlaks revolutsiooni arenemise strateegilise joone, juhindusid Kesk- ja Kagu-Euroopa maade kommunistlikud ja töölisparteid Lenini tuntud geniaalsest teesist demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ümberkasvamise kohta.

Lenin kirjutas, et «... demokraatlikult revolutsioonilt me hakkame otsekohe, ja nimelt oma jõu kohaselt, klassiteadliku ja organiseeritud proletariaadi jõu kohaselt, üle minema sotsialistlikule revolutsioonile. Meie oleme katkestamatu revolutsiooni poolt. Meie ei jää seisma poolel teel.»¹

Imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni ümberkasvamine sotsialistlikuks tähendas revolutsiooni süvenemist, uute ülesannete lahendamisele asumist, klassijõudude uut ümberrühmitumist.

Pärast fašismi purustamist kehtestatud rahvademokraatia režiim oli kutsutud kaitsma rahva võidusaavutusi ja kindlustama järjekindlat kõigi ühiskondliku elu sfääride demokraatiseerimist, mida oli võimalik teostada ainult minnesotsialismi teed mööda. V. I. Lenin ütles juba 1917. aastal, et praegu on võimatu minna edasi, ilma et mindaks sotsialismile. Kaasaegseis ajaloolistes tingimustes omandab see leninlik tees erakordse tähtsuse.

Kodanlus aga ei tahtnud leppida teostatud poliitiliste ja sotsiaalsete ning majanduslike ümberkujundamistega.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistide toetusel arendas kodanlus õõnestustööd rahvavõimu vastu, saboteeris kõiki tema majanduslikke abinõusid, valmistas ühe kontrevolutsioonilise vandenõu teise järele ning organiseeris hulgaliselt diversiooni- ja kahjurite grupe. Kodanlus mitte ainult ei tahtnud rahvaga koos töötada uue elu chitamisel, ta taotles visalt rahvademokraatia režiimi kukutamist. Selleks et kaitsta rahva võidusaavutusi, kindlus-

¹ V. I. Lenin, Teosed, 9. kd., lk. 207.

tada ja laiendada neid, oli vaja lõplikult lahendada võimuküsimus. Lahendada lõplikult võimuküsimus tähendas täielikult murda kodanluse vastupanu, lüüa teda poliitiliselt, tõrjuda ta tervikuna valitsusest, parlamendist ja kõigist teistest riigiaparaadi lülidest välja, koondada kogu riigivõimu täius töölisklassi kätte.

Seega töölisklassi taktika kodanluse suhtes muutus olevalt võitluse etapist. Fašismivastase võitluse etapil astus töölisklass finants-tööstusliku suurkanaluse kui fašismi sotsiaalse toe vastu, tõmmates fašismivastasesse liikumisse kaasa keskkodanluse.

Rahvademokraatia kehtestamise perioodil teostab töölisklass, tõrjudes kodanluse rahvavõimu süsteemis juhtimisel eemale, keskkodanluse neutraliseerimise poliitikat, püüab kasutada tema viibimist blokis feodalismivastaste ülesannete edukaks lahendamiseks.

Kuid, nagu näitasid võitluse kogemused, keskkodanlus püüdis oma viibimist demokraatlikus blokis kasutada selleks, et pidurdada revolutsiooni arenemist ja kehtestada oma võimu.

Revolutsiooni süvenemisega, kui ilmnis, et ta võidab enda poolele ikka suuremad ja suuremad rahvahulgad ning et teda on võimatu peatada, loobusid kodanlikud parteid ühel või teisel kujul bloki poliitikast, võtsid rahvademokraatia suhtes avalikult vaenuliku joone. Kasutades kõige mitmesugusemaid demagoogia vorme, püüdis kodanlus samal ajal meelitada rahvahulki enda poolele.

Sel ajajärgul arendasid kommunistlikud parteid kõigis rahvademokraatia maades pingelist võitlust rahvahulkade enda poolele võitmise eest, kuna sotsialistliku revolutsiooni ülesandeid võis lahendada ainult siis, kui võita rahvahulgad enda poolele, veendes neid kommunistlike parteide poliitika õigsuses. Ainult sel alusel oli võimalik kodanlust isoleerida ja lüüa teda lõplikult.

Pika võitluse käigus paljastas rahvademokraatia maade töölisklass eesotsas kommunistlike parteidega kodanluse ja näitas, et kodanlus on rahvavõimu vaenlane, seisab agraarreformi ja tööstuse natsionaliseerimise vastu, et kodanluse poliitilised liidrid on välismaiste imperialistide otsesed agendid, salakuulajad, reeturid. Kodanluse reeturliku käitumise paljastamine viis tema poliitilisele isoleerimisele ja töötava talurahva edasisele koondumisele töölisklassi ümber.

Kiskudes kodanluse mõju alt välja tema poolt petetud rahvahulgad, tugevdades töölisklassi ja töötava talurahva liitu, saavutades kodanluse poliitilise isoleerimise, viis töölisklass kommunistide juhtimisel kodanluse poliitilise purustamise lõpule, koondas enda kätte kogu riigivõimu täius, kehtestas oma diktatuuri, s. o. lahendas sotsialistliku revolutsiooni põhiküsimuse.

Juhtivaks ning suunavaks jõuks võitluses kodanluse reaktsioonilise, demokraatiavastase poliitika vastu olid kommunistid, kes veel kord näitasid oma piiritut ustavust rahvale, omakasupüüdmatust tema huvide kaitsmisel. Rahvas koondus tihedalt kommunistlike parteide ümber ja, usaldades neile maa valitsemise, läks veendunult nende järel.

Sotsialistlik revolutsioon Euroopa rahvademokraatia maades kulges väga soodsates tingimustes; ta toimus põhjalikult muutunud jõudude vahekorra tingimustes sotsialismi kasuks, kapitalismi vastu, toetus Nõukogude Liidule ja tal olid mõningad iseärasused, spetsiifilised jooned.

Esiteks, see sotsialistlik revolutsioon ei tähendanud riigipöörde teostamist, vaid alustatud revolutsiooni lõpuleviimist; kõne all ei olnud olemasoleva võimu kukutamine, vaid et kasutada seda revolutsioonilist võimu ja lõplikult lüüa kodanlust, kõrvaldada ta täielikult võimu juurest ja koondada kogu võimu täius töölisklassi kätte.

Teiseks, sotsialistlik revolutsioon Euroopa rahvademokraatia maades ei olnud üheaegseks aktiks.

Kodanluse poliitilist purustamist ei teostatud korraga, vaid rea üksteisele järgnenud hoopidega; kodanlus kõrvaldati võimult fraktsioon fraktsiooni järele, vastavalt töölisklassi ja kõigi töötajate teadlikkuse, monoliitsuse ja organiseerituse kasvule. Seega kujutas sotsialistlik revolutsioon Kesk- ja Kagu-Euroopa maades endast üksikute plahvatuste seeriat, mis tervikuna moodustasidki sotsialistliku revolutsioonilise plahvatuse.

Kolmandaks, Euroopa rahvademokraatia maade sotsialistliku revolutsiooni tähtis iseärasus seisab selles, et ta toimus kui rahvahulkade laialdane liikumine altpoolt, mida toetasid ülaltpoolt need riigiaparaadi lülid, mis olid töölisklassi käes.

Lõpuks, neljandaks, kõigi eespool toodud asjaolude tõttu kandis sotsialistlik revolutsioon Euroopa rahvademokraatia

maades rahulikku iseloomu, relvastatud ülestõusu puudumise mõttes.

Töölisklass purustas kodanluse pingelise klassivõitluse käigus, kasutades kõige mitmekesisemaid võitlusviise ja -vahendeid: poliitilist demonstratsiooni, riigiasutuste vägivaldset vallutamist, kodanluse sõjaväeliste rühmade relvastatud mahasurumist, kodanluse majandusliku võimsuse õõnestamist. Muude hulgas kasutati ka parlamentlikku võitlusviisi, kuid see kandis teisejärgulist iseloomu ja oli pigem poliitiliste murrangute kiireks kajastuseks kui nende saavutamise vahendiks. Erakordselt tähtsat osa kodanluse revolutsioonilisel mahasurumisel etendasid need riigiaparaadi lülid, mis olid vahetult töölisklassi käes, eelkõige riikliku julgeoleku organid, samuti kohalikud võimuorganid.

Tekkinud olukorras, arvestades eelkõige NSV Liidu võimsust, ei riskeerinud kodanlus valla päästa kodusõda, seepärast toimus kodanluse vastupanu mahasurumise protsess kõigi poliitiliste vahenditega, kuid põhiliselt ilma relvastatud võitluseta.

Sotsialistliku revolutsiooni käigus kodanluse võimsuse riismed samm-sammult hävitati, vana kodanlik riigiaparaat purustati ja loodi uus, rahvademokraatlik riigiaparaat.

Sotsialistliku revolutsiooni tähtsaimaks ürituseks oli tööstuse, pankade, transpordi ja sidevahendite natsionaliseerimine.

Tööstuse, pankade ja transpordi natsionaliseerimine seadis oma eesmärgiks: esiteks, likvideerida reaktsiooni majanduslik baas ja luua rahvademokraatlikule korrale materiaalne alus ning, teiseks, kindlustada rahvamajanduse täielik sõltumatus ameerika, inglise, prantsuse ja teistest imperialistidest, kes valdasid tunduvald rikkusi maades, kus oli võitnud rahvademokraatia.

Tööstuse, pankade ja transpordi natsionaliseerimise tulemusel likvideeriti rahvademokraatia maades välismaise kapitali positsioonid, viidi lõpule võitlus rahvusliku sõltumatus eest.

Tööstuse, pankade ja transpordi natsionaliseerimisel oli määratu suur poliitiline tähtsus: ta andis kapitalismi positsioonidele purustava hoobi, likvideeris kõik imperialistlikud ühingud, hävitas kodanluse võimutsemise majanduslikul alal. Kogu suur- ja keskmise tööstus läks riigi kätte, sai üldrahvalikuks, ühiskondlikuks omanduseks. Käesoleval

ajal on Euroopa rahvademokraatia maades natsionaliseeritud 93—95 protsenti tööstusest. Natsionaliseeritud on samuti kõik pangad, kõik sidevahendid, kogu mehhaniseeritud transport, kõik looduslikud tooraine ja energia allikad. Seega on juhtivad positsioonid Kesk- ja Kagu-Euroopa maade majanduses keskendatud rahva kätte, mis oli tööliklassi määratu suureks võiduks, kodanluse otsustavaks lüüasaamiseks. See tööliklassi võidusaavutus leidis oma seadusandliku väljenduse rahvademokraatia maade konstitutsioonides.

Võimuküsimuse täieliku lahendamise eest peetava võitluse väga tähtsaks koostusosaks oli kodanluse agentuuri purustamine tööliikumises. Kodanlus pani suuri lootusi parempoolsetele sotsiaaldemokraatidele. On täiesti selge, et tööliikumise lõhestamine, kodanluse agentuuri olemasolu selles oleks nõrgendanud tööliklassi, vähendanud tema juhtivat osa. Kommunistlikud parteid pidasid kestva ning visa võitlust parempoolsete sotsiaaldemokraatide vastu, purustasid nende ideelised positsioonid teoreetiliselt. Tõmmates endaga kaasa sotsiaaldemokraadid-lihtliikmed ja pahempoolsed liidrid, likvideerisid kommunistid tööliikumise lõhenemise, lõid tööliklassi ühtsed parteid marksismi-leninismi graniitsel alusel. Kõigis Euroopa rahvademokraatia maades loodi tööliklassi ühtsed, marksistlik-leninlikud parteid. Ühtsete marksistlik-leninlike parteide loomine tugevdas tööliklassi juhtivat osa, oli tähtsaks etapiks võitluses tööliklassi diktatuuri laiendamise ning tugevdamise eest.

Eespool näidatud poliitiliste ja sotsiaalsete ning majanduslike abinõude teostamine oli sotsialistliku pöörde sisuks, ja ainult nende ülesannete lahendamise tulemusel hakkas rahvademokraatia režiim täitma tööliklassi diktatuuri funktsioone.

Teiste sõnadega, proletariaadi diktatuuri kehtestamisest rahvademokraatia maades võib juttu olla järgmiste tingimuste juures:

esiteks, kui tööliklassi ja tema avangardi — kommunistliku partei ümber koondatakse enamuse maa elanikkonnast, kui kommunistlik partei ületab oma mõjult kõik teised parteid ühtekokku arvatult;

teiseks, kui kodanlus kui iseseisev poliitiline jõud on purustatud ja tema esindajad riigiaparaadist minema kihutatud;

kolmandaks, kui juhtivad positsioonid riigiaparaadis on keskendatud vahetult tööliklassi kätte;

neljandaks, kui juhtivad majanduslikud positsioonid on keskendatud rahvademokraatliku riigi kätte;

viiendaks, kui on likvideeritud tööliklassi lõhenemine ja loodud ühtne töölispartei marksistlik-leninlikul alusel.

Niisugused tingimused ei tekkinud kõigis Euroopa rahvademokraatia maades ühekorraga.

Seega ei kujuta proletariaadi diktatuuri kehtestamine Euroopa rahvademokraatia maades endast üheaegset akti. See oli ajalooline protsess, mis algas 1945. aastal ja jõudis lõpule 1947. ja 1948. aastatel imperialismi- ja feodalismivastase revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ümberkasvamise tulemusel.

Sotsialistliku revolutsiooni lõpuleviimine, proletariaadi diktatuuri eest võitlemise lõpuleviimine võimaldas Euroopa rahvademokraatia maadel alustada üleminekut kapitalismilt sotsialismile.

Rahvademokraatia — proletariaadi diktatuuri uus riigivorm

Marksismi-leninismi klassikud tõestasid, et kapitalismi ja sotsialismi vahel asub niisugune ajajärk, kus toimub ühe ühiskondliku korra, kapitalistliku korra, revolutsiooniline ümberkujunemine teiseks, sotsialistlikuks korraks, ning et ülemineku-ajajärgu riik ei saa olla midagi muud kui proletariaadi revolutsiooniline diktatuur. Ainult proletariaadi diktatuuri kaudu on võimalik purustada kapitalistlik kord ja üles ehitada sotsialistlik ühiskond.

Rahvademokraatia õelaimad vaenlased — igat masti kodanlikud natsionalistid ja parempoolsed oportunistid, kes olid pugunud kommunistlikesse parteidesse, moonutasid leninlik-stalinlikku õpetust sotsialistlikust riigist, püüdsid nurja ajada sotsialismi ülesehitamist, kisasid niinimetatud «rahvademokraatia maade algupärasest arenemisest», eitasid tööliklassi ja kommunistlike parteide juhtivat osa, eitasid proletariaadi diktatuuri vajadust.

Loovalt rakendades marksismi-leninismi, tuginedes Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei teoreetilisele abile, purustasid Euroopa rahvademokraatia maade kommunistlikud ja töölisparteid ideeliselt ja organisatsiooniliselt

kodanlikud natsionalistid ja parempoolsed oportunistid ning, vastavalt konkreetsetele tingimustele, tõendasid, et proletariaadi diktatuur on vajalik ka rahvademokraatia maadele. Ta on vajalik kukutatud klasside vastupanu mahasurumiseks ja maa kaitse organiseerimiseks väliskallalaltungide vastu, sidemete tugevdamiseks kõigi maade proletaarlastega ja eelkõige liidu tugevdamiseks NSV Liiduga, tööliklassi liidu kõvendamiseks kõigi linna ja maa töötajatega, et neid kaasa tõmmata sotsialismi ülesehitamisele, ta on vajalik sotsialistlike majandusvormide võiduks ja kapitalistlike elementide likvideerimiseks.

Rõhutades proletariaadi diktatuuri ajaloolist paratamatust ja vajalikkust ülemineku-ajajärgul, näitavad marksismi-leninismi klassikud ühtlasi proletaarse võimu riigivormide mitmekesisuse võimalusele.

«Üleminek kapitalismilt kommunismile ei jäta muidugi andmata poliitiliste vormide suurt küllust ja mitmekesisust, kuid nende olemus on seejuures paratamatult üks: proletariaadi diktatuur.»¹

Ajalugu teab mõningaid proletariaadi diktatuuri riigivorme.

Meie maa tööliklassi revolutsiooniline looming — nõukogud — on proletariaadi diktatuuri kõrgeimaks, kõige täielikumaks vormiks. Meie maa tööliklassi poolt loodud proletariaadi diktatuuri nõukogude vorm on tema määratu suureks ajalooliseks teeneks rahvusvahelise töölisliikumise ees, kuna nõukogud kindlustasid sotsialismi ülesehitamise NSV Liidus, näitasid kogu inimkonnale kätte tee sotsialismile, kergendasid tunduvalt maailma kõigi rahvaste edasi liikumist sotsialismile.

Kaua aega olid nõukogud proletariaadi diktatuuri ainuvõimalikuks vormiks, sest olukorras, kus esmakordselt murti läbi imperialismi ahelast ja ainult üks maa ehitas sotsialismi, võis proletariaadi diktatuur eksisteerida ja edukalt funktsioneerida ainult oma kõrgeimas vormis — nõukogude vormis.

Käesoleval ajal, kus proletariaadi diktatuur nõukogude vormis on saavutanud määratu suurt edu, kus on loodud võimas sotsialistlik riik, avanes proletariaadi diktatuuri eksisteerimise võimalus ka teistsugustes riigivormides. Arendades edasi ja rikastades leninlikku õpetust sotsialist-

¹ V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 128.

likust riigist, näitas J. V. Stalin, et ka rahvademokraatia kord võib teostada ja teostab proletariaadi diktatuuri funktsioone.

Rahvademokraatia režiim Kes- ja Kagu-Euroopa maades lahendab edukalt tööliklassi diktatuuri ülesandeid ja vastavalt sellele täidab rahvademokraatlik riik sotsialistliku riigi funktsioone tema arenemise esimeses faasis.

Rahvademokraatia riigi esimene funktsioon on sisemine funktsioon. See funktsioon seisab kukutatud ekspluataatorlike klasside vastupanu mahasurumises, kes kasutavad rahvusvahelise imperialistliku reaktsiooni aktiivset toetust.

Hästi mõistes, et rahvademokraatia režiim on muutunud tugevaks ja kasutab elanikkonna valdava enamuse toetust, et NSV Liidu otsustava abi ning toetuse tõttu on avalik pealetung rahvademokraatia režiimi vastu määratud nurjumisele, arendasid inglise-ameerika imperialistid ja sisetähtsaimad reaktsioonilised jõud rahvademokraatia vastu laialdast põrandaalust tegevust.

Rahvavõimu vaenlased püstitasid endile ülesandeks poetada maskeeritud imperialistlikke agente juhtivaile töökohadele rahvademokraatia maade kommunistlikes parteides ja valitsusorganites, et õõnestada revolutsioonilist võimu neis maades seestpoolt.

Jugoslaavias läks imperialismi palgalistel agentidel, vanadel provokaatoritel, luureagentidel — Tito-Rankoviitš klikil — korda pettuse teel, varjates end marksismi-leninismi ideedele ustavuse maskiga, haarata juhtimine parteis ja riigis, likvideerida rahva võidusaavutused, restaureerida fašistliku reaktsiooni võim, viia maa ameerika-inglise sõjasüütajate leeri.

Imperialistliku agentuuri, kodanlik-natsionalistlike vändjate sissepoetamise protsess juhtivatele ametikohtadele, et hävitada rahvademokraatiat seestpoolt ja restaureerida kapitalistlik kord, leidis aset ka teistes rahvademokraatia maades.

Ungaris tegi õõnestustööd parteis ja riigiaparaadis reetur Rajk, kes, olles pugunud vastutavale riiklikule ametikohale, valmistas Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa luureorganite ülesandel, imperialismi teenri Tito otsesel juhtimisel ette kontrrevolutsioonilist pööret riigis. Samasugust vandenõu valmistasid ette rahvareeturid Traitšo Kostov Bulgaarias, Kotše Dzodze Albaanias, Slansky Tšehhoslovakkias. Olles maskeeritud trotskist, Ameerika luure agent, organi-

seeris Slansky riigivastase vandenõu keskuse, õõnestas rahvademokraatlikku korda, valmistas ette kontrrevolutsioonilist pööret selleks, et restaureerida kapitalism ja kiskuda Tšehhoslovakkia imperialismi leeri.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad panid oma agentidele suuri lootusi. Selle vandenõu ohtlikkus oli väga suur, kuna reeturid varjasid oma õõnestustööd kärarikka ning silmakirjaliku jutlustamisega klassihuvide lepitamisest ja klassivõitluse vaibumisest, püüdsid kõigi vahenditega nõrgestada partei ja töötavate hulkade valvsust.

Kuid rahvademokraatia riik, olles relvastatud klassivõitluse kogemustega NSV Liidus, juhindudes leninlik-stalinlikust teesist kukutatud ekspluataatorlike klasside vastupanu tugevnemise paratamatuse kohta sotsialismi ülesehitamise ajajärgul ja kõige rangema valvsuse vajalikkuse kohta kukutatud klasside suhtes, purustas rahvusvahelise ja sisemise reaktsiooni plaanid, paljastas ameerika-inglise imperialistide agentide — titolaste kuritegeliku rahvavastase tegevuse, ning kontrrevolutsioonilised vandenõud paljastati üksteise järel. Nende kontrrevolutsiooniliste rahvavastaste gruppide purustamine oli tõsiseks hoobiks rahvusvahelise ja sisemise reaktsiooni plaanidele.

Ameerika-inglise imperialistid, kasutades purustatud klasside jäänuseid rahvademokraatia maades endis, tegid agarat tööd õõnestustöö-, diversiooni- ja kahjuriorganisatsioonide loomisel. Poolas näiteks avastati 1951. aastal ja tehti kahjutuks suur vandenõu, mida ameerika-inglise imperialistide ülesandel valmistas ette grupp salakuulajaid, kes olid poetanud ennast vastutavatele kohtadele armees.

Tšehhoslovakkias avastati Ameerika salaluurekeskus, mis varjas end kaubandusfirma «Standard Eléctric» sildi all. Selle organisatsiooni liikmed tegelesid kahjurlusega Tšehhoslovakkia tööstusettevõtetes ja salaluurega. Organisatsiooni eesmärgiks oli pinna valmistamine kapitalistliku korra taastamiseks. Avastati ja tehti kahjutuks rida salaluureorganisatsioonide Rumeenias, Ungaris ja Bulgaarias. Kõigis rahvademokraatia maades avastati ja tehti kahjutuks kahjurlikke organisatsioone rahvamajanduse mitmesugustel aladel. Need kahjurlikud organisatsioonid olid tihedalt seotud ameerika-inglise imperialistidega ja tegutsesid nende juhtnööride järgi.

Aktiivsesse võitlusesse rahvademokraatliku korra vastu lülitusid katoliku kiriku tipud, keda ameerika imperialistid inspireerisid ja innustasid Vatikani vahendusel.

Endine poola kardinal Hljond oli tihedalt seotud poola reeturitega, pidades sidet Poolas asuvate salaluuregrup-pide ja Vatikani vahel. Paljud poola rooma-katoliku preestrid võtsid aktiivselt osa Mikolajczyki jõukudest.

Ungaris tegi rahvademokraatliku korra kukutamiseks aktiivselt ettevalmistusi kardinal Mindszenti. Mindszenti järglane peapiiskop Jozsef Gresz organiseeris samuti vandenõu, mis oli suunatud rahvavabariigi kukutamisele. Kuid vandenõu paljastati õigeaegselt.

Kindlalt valvates ning kaitstes rahva võidusaavutusi, teeb rahvademokraatlik riik otsustavalt lõpu kukutatud klasside katsetele uuesti haarata võimu, paljastab järjekindlalt ja likvideerib igasugused vandenõud, karistab karmilt reetureid, kes tõstavad käe rahva võidusaavutuste järele. See kõik annab tunnistust sellest, et rahvademo-kraatia režiim täidab aktiivselt sotsialistliku riigi sisemisi funktsioone tema arenemise esimeses faasis.

Kukatatud klasside vastupanu mahasurumise ülesande lahendab rahvademokraatia režiim edukalt sellepärast, et ta tugineb NSV Liidule, kasutab sotsialistliku riigi võitluse kogemusi kapitalistlike elementide vastu, ekspluataatorlike klasside likvideerimise kogemusi, juhindub stalinlikest juhtnõõridest valvsuse kohta, võitlusviiside kohta vaen-laste ja kahekeelsetega, kapitalistliku ümbruskonna agen-tidega.

Teiseks sotsialistliku riigi põhifunktsiooniks on maa kaitsmine väliskallaletungi vastu. See funktsioon seisab selles, et luua välispoliitilised tingimused sotsialismi ülesehitamiseks, kaitsta riigi sõltumatust rahvusvaheliste impe-rialistlike reaktsiooniliste jõudude kallalekippumiste vastu. Käesoleval ajal on juttu rahva võidusaavutuste kaitsmisest ameerika-inglise imperialistide kallaletungi vastu.

Rahvademokraatia režiim Kesk- ja Kagu-Euroopa maa-des täidab sotsialistliku riigi välispoliitilist funktsiooni, peab aktiivset võitlust rahvusliku vabaduse eest, ameerika-inglise imperialistide agressiivse poliitika vastu. Et luua välispoliitilised tingimused sotsialismi ülesehitamiseks, tugevdab rahvademokraatia režiim eelkõige sõprust NSV Liiduga, teostab rahuarmastavat demokraatlikku välispolii-tikat, tugevdab maa majanduslikku võimsust, peab aktiiv-

set võitlust demokraatia ja sotsialismi leeri positsioonide tugevdamise eest kogu maailmas. Tähtsaks teguriks rahvademokraatia maade võitluses sõltumatus eest on nende poolt sõpruse ja vastastikuse abistamise lepingute sõlmimine NSV Liiduga.

Kuid kaasaegsetes rahvusliku sõltumatus eest peetava võitluse tingimustes on imperialistide survele vastulöögi andmise küsimus püstitatud teisiti kui sel ajajärgul, mil NSV Liit ehitas sotsialismi üksinda.

Põhiliseks, otsustavaks tingimuseks, mis kindlustab rahvademokraatia maade sõltumatus eest, on võimsa Nõukogude Liidu olemasolu. NSV Liit on jõuks, mis lõpptulemusena halvab imperialistide majanduslikku survet rahvademokraatia maadele, purustab Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevate ringkondade poliitilised ja diplomaatilised septsused rahvademokraatia maade vastu, ajab nurja rahvusvahelise reaktsiooni sõjalise interventsiooni plaanid.

Rahvademokraatia maad on tihedalt liitunud suure Nõukogude Liidu ümber. NSV Liidu juhtimisel on kujunenud võimas demokraatia ja sotsialismi leer, mis seisab reaktsioonilise, imperialistliku, agressiivse leeri vastas.

3
Rahvademokraatlik riik täidab ka sotsialistliku riigi kolmandat funktsiooni — majanduslik-organisatoorset ja kultuurilis-kasvatuslikku funktsiooni. Nagu õpetab J. V. Stalin, ei saa see funktsioon sotsialistliku riigi arenemise esimeses faasis tõsiselt välja areneda. See on maksev ka Euroopa rahvademokraatia maade riikide suhtes. Kuid tänu võimsa Nõukogude riigi igakülgele ja pidevale abile on rahvademokraatia režiimil võimalus majanduslik-organisatoorset ja kultuurilis-kasvatuslikku funktsiooni tunduvalt suuremas ulatuses arendada kui see oli võimalik Nõukogude riigil tema arenemise esimeses faasis.

Oma majanduslik-organisatoorses ja kultuurilis-kasvatuslikus töös tugineb rahvademokraatia režiim Nõukogude Liidu kõige mitmekülsemale — majanduslikule, teaduslik-tehnilisele ja muule abile, kasutab tema rikkalikke sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi, tema kõige eesrindlikumat kultuuri.

Seega täidab rahvademokraatia režiim edukalt sotsialistliku riigi funktsioone tema arenemise esimeses faasis, on sotsialismi ülesehitamise peamiseks relvaks.

Nõukogude Liit oma rikkalike võitluskogemustega klassivaenlaste vastu; oma abiga sotsialismi ülesehitamisel, rah-

vademokraatia maade kaitsmisega imperialistlike kiskjate majandusliku ja poliitilise ekspansiooni vastu, kergendab oluliselt rahvademokraatia režiimil kõigi proletariaadi diktatuuri funktsioonide — nii kukutatud ekspluataatorlike klasside mahasurumise funktsiooni, majanduslik-organisatoorse funktsiooni kui ka maa väliskallaletungi vastu kaitsmise funktsiooni täitmist.

Oma olemuselt langevad nõukogud ja rahvademokraatia täielikult ühte: nende sisuks on tööliklassi diktatuur. Erinevus seisab vaid ühiskonna poliitilise organiseerimise vormis.

Missugused on siis rahvademokraatia režiimi kui proletariaadi diktatuuri uue riigivormi iseloomustavad jooned?

1) Väga tähtsaks rahvademokraatia maade poliitilise elu iseloomustavaks tunnuseks on neis peale kommunistlike parteide teiste poliitiliste või ühiskondlik-poliitiliste organisatsioonide olemasolu, kes väljendavad töötava rahva huvisid ja võtavad osa sotsialismi ehitamisest.

Nii on peale kommunistlike ja töölisparteiide rahvademokraatia maades veel niisugused parteid või ühiskondlik-poliitilised organisatsioonid: Poolas — ühinenud talurahva partei, stronnitctwo demokratyzsne, Tšehhoslovakkias — sotsialistlik partei, rahva partei jne., Bulgaarias on BZNS, Rumeenias — «maaharijate rinne» jne.

2) Kõigis rahvademokraatia maades on rahvarinde tüüpi massilised rahva poliitilised organisatsioonid: Bulgaarias — Isamaarinne, Rumeenias — Rahvademokraatia Rinne, Ungaris — Rahvusliku Sõltumatuse Rinne, Poolas — Rahvusrinne, Tšehhoslovakkias — Rahvusrinne, Albaanias — Demokraatlik Rinne.

Rahvarinde organisatsioonid tekkisid kommunistlike ja töölisparteiide initsiatiivil ja tegutsevad nende juhtimisel. Rahvarinde loomine oli eluliselt vajalik, kuna see organisatsioon andis võimaluse ühendada kõik demokraatlikud jõud ja kasutada neid väga tõhusalt võitluses fašismi vastu, rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse eest.

Käesoleval ajal ühendavad rahvarinde tüüpi organisatsioonid Kesk- ja Kagu-Euroopa maades kõiki poliitilisi parteisid, samuti ühiskondlikke organisatsioone (ametiühinguid, naiste ja noorsoo organisatsioone jne.), haaravad elanikkonna valdava enamuse ja on tööliklassi liidu

poliitiliseks ja organisatsiooniliseks väljenduseks kõigi teiste töötavate klasside ja kihtidega — talurahvaga, käsitöölisega, intelligentsiga — töölisklassi juhtimisel, et lahendada sotsialistliku ülesehitustöö ülesandeid.

Rahvarinde tegevuse sisu määratletakse kommunistlike ja töölisparteide juhtimisega. Sotsialismi ülesehitamise ülesanded nõuavad töötava rahva ühtsuse edasist tugevdamist, rahvarinde kindlustamist, selles kommunistlike parteide juhtiva osa edasist suurendamist.

Rahvademokraatia režiim võib täita proletariaadi diktaatori funktsioone ka mitmete parteide või ühiskondlik-poliitiliste organisatsioonide olemasolu juures, kuid ühel kindlal tingimusel, kui riigi a i n s a k s juhtivaks ning suunavaks jõuks on kommunistlik partei. Kommunistlikud parteid ei jaga ega või jagada mitte kellegagi juhtimist. Teised demokraatlikud parteid või ühiskondlik-poliitilised organisatsioonid veendusid kauakestnud võitluse kogemuste tulemusel, et ainult kommunistlikud parteid on võimalised järjekindlalt teostama demokratismi põhimõtet, ja läksid nendega kaasa, tunnustasid nende juhtivat ning suunavat osa. Sellepärast teostavad kommunistlikud ja töölisparteid rahvademokraatia maades oma jagamatut juhtimist ka teiste parteide olemasolu puhul.

Valitsusel rahvademokraatia maades on olnud ja on ka praegu koalitsioonilisuse jooni. Ta moodustatakse mitmete parteide või ühiskondlik-poliitiliste organisatsioonide esindajaist.

Kuid valitsuse koalitsiooniline iseloom ei tähenda seda, et töölisklass jagab kellegagi oma võimu. Töölisklass ei jaga ega või jagada mitte kellegagi oma võimu, ta kehtestab ning teostab oma jagamatut valitsemist poliitilises elus.

Kuid, olles üldrahvalike huvide väljendajaks ja kaitsjaks, haarab töölisklass teisi töötavaid klasse nende poliitiliste ja ühiskondlike esindajate näol kaasa maa valitsemisest, riiklike küsimuste lahendamisest osa võtma.

Rahvademokraatia on reaalne, mitte millegagi piiratud rahva võim. Ta väljendab ja kaitseb kõigi töötajate huvisid, kes moodustavad elanikkonna valdava enamuse; see on tõeline rahva võim ning see on formuleeritud konstitutsiooniga, seadusandlikul teel. «Rahvas on kogu riigivõimu ainsam allikas,» kõlab Tšehhoslovakkia Konstitutsiooni

esimene artikkel. «Kogu võim lähtub rahvast ja kuulub rahvale,» öeldakse Bulgaaria Konstitutsioonis.

Mitmesuguste Kesk- ja Kagu-Euroopa rahvademokraatia maade riiklik korraldus on erinev, olenevalt konkreetsetest ajaloolistest tingimustest, kuid riikliku korralduse printsiibid on põhiliselt ühed ja needsamad.

Rea Kesk- ja Kagu-Euroopa maade riikliku korralduse vormiks on rahvademokraatlik vabariik. Euroopa rahvademokraatia maade kõrgemaks seadusandlikuks organiks on parlament, keda valitakse kogu rahva poolt üldise, võrdse, otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel. Kõrgeimaks riigivõimu-organiks on Bulgaarias ja Albaanias Rahvakogu, Ungaris — Riigikogu, Rumeenias — Suur Rahvuskogu, Tšehhoslovakkias — Rahvuskogu, Poolas — Rahvaseim.

Täidesaatvat võimu rahvademokraatia maades teostab valitsus, kes annab aru parlamendile.

Kohtadel — oblastites, maakondades, rajoonides, valdades jne. — tegutsevad rahva poolt valitavad kohalikud võimuorganid, mida Bulgaarias, Albaanias ja Rumeenias nimetatakse — rahvanõukogudeks, Tšehhoslovakkias — rahvuskomiteedeks, Poolas — rahvaraadadeks.

Rahvademokraatia sotsiaalseks, klassialuseks on töölisklassi ja töötava talurahva vankumatu ning kindel liit, mis kujunes välja fašismivastase võitluse tules, tugevnedes võitlustes reaktsiooni vastu poliitilise arenemise järgnevail etappidel. Rahvademokraatia realiseerib ja viib ellu proletariaadi diktatuuri kõrget põhimõtet — tööliisklassi ja talurahva liidu kaitsmise ja tugevdamise ning selles liidus tööliisklassi juhtimise kindlustamise põhimõtet.

Juhtivaks ning suunavaks jõuks Kesk- ja Kagu-Euroopa maades on kommunistlikud ja töölisparteid, mis kindlustab rahvademokraatia režiimi poolt tööliisklassi diktatuuri funktsioonide täitmist, nende maade arenemist teel sotsialismile.

Nagu juba eespool on öeldud, kujunes kommunistlike ja töölisparteide juhtiv osa ajalooliselt välja ning võideti kätte kestvates ning visades lahingutes rahvusliku vabaduse ja demokraatia eest, saksa ja kohalike fašistide vastu, mõisnike ja reaktsioonilise kodanluse vastu, inglise-ameerika imperialistide ja nende titoliku agentuuri vastu, parempoolsete sotsiaaldemokraatide ja kodanlike natsionalistide vastu.

Pärast võitu fašismi üle, kui kerkis esile küsimus ajaloolise arengu edasistest perspektiividest, näitasid ainult kommunistid rahvale tee uuele elule ilma rõhujate ja orjastajateta, tõelise demokraatia tee. Seepärast kasvas kommunistide autoriteet kõigi töötajate silmis järsult, tugevnes kommunistlike ja töölisparteiade mõju kõigil poliitilise elu aladel.

Kommunistlikud ja töölisparteid kindlustasid reaktsiooniliste jõudude purustamise ja rahvavõimu kehtestamise; nad olid agraarreformi initsiaatoreiks ja organisaatoreiks; nende juhtimisel teostati tööstuse, pankade ja transpordi natsionaliseerimine. Kõigis rahvademokraatia maades olemas olnud mitmesugused kodanlikud parteid pankroteerusid. Rahvas pöördus neist ära, kuna nad püüdsid kehtestada reaktsioonilist korda, igati pidurdada revolutsiooni arenemist. Nende parteide liidrid reetsid rahva, läksid üle ameerika-inglise imperialistide teenistusse, muutusid salakuulajateks ja reeturiteks.

Kommunistlikud ja töölisparteid paljastasid lõplikult parempoolsed sotsiaaldemokraadid kui kodanluse huvide maskeeritud kaitsjad, kui ameerika-inglise imperialistide agendid. Kommunistlike parteide toetusel katkestasid pahempoolsed elemendid sotsiaaldemokraatlikest parteidest sidemed oportunistidega, asusid marksismi-leninismi positsioonidele. Parempoolsed sotsiaaldemokraadid kihutati parteiorganisatsioonidest välja.

Parempoolsete sotsiaaldemokraatide ideelis-poliitiline ja organisatsiooniline purustamine oli kommunistlike parteide tõsiseks võiduks, marksismi-leninismi võiduks sotsiaaldemokratismi üle. Selle võidu tulemusel likvideeriti töölisliikumise lõhenemine, loodi ühtsed tööliklassi parteid, kes rajavad oma tegevuse leninlik-stalinlike ideoloogiliste ja organisatsiooniliste põhimõtete alusele. Ühtsete marksislik-leninlike parteide loomine tugevdas veelgi kommunistide autoriteeti ja mõju, tõstis veelgi nende juhtivat osa kogu ühiskondlikus elus, oli suureks sammuks edasi rahvademokraatia režiimi poliitilisel tugevdamisel.

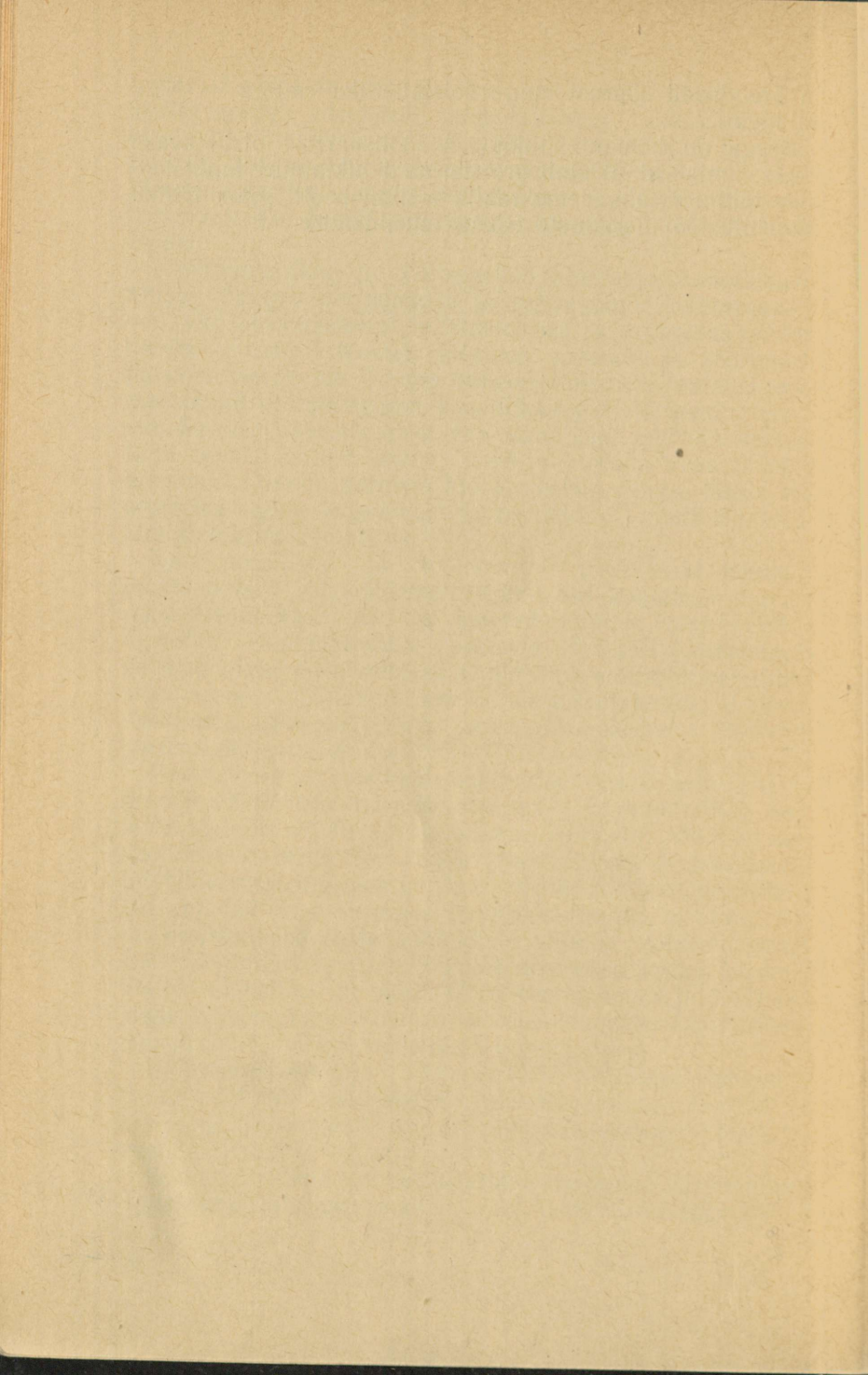
Kommunistlike ja töölisparteiade juhtimisel lahendati erakordselt lühikese ajaga rahvamajanduse taastamise ülesanne ja alustati sotsialistliku ühiskonna ülesehitamist.

Kommunistlikud ja töölisparteid teostavad järjekindlalt proletaarse internatsionalismi poliitikat, visalt tugevdavad

ja arendavad sõprust suure sotsialistliku riigiga — NSV Liiduga.

Seega on kommunistlikud ja töölisparteid otsustavaks jõuks, mis kindlustab proletariaadi diktatuuri funktsioonide täitmise rahvademokraatia režiimi poolt, sotsialistliku ülesehitustöö ülesannete eduka lahendamise.

SISUKORD

Esimene loeng	3
Rahvademokraatia tekkimise ajaloolised eeltingimused	5
Imperialismi- ja feodalismivastased revolutsioonid Kesk- ja Kagu-Euroopa maades	12

Teine loeng

Imperialismi- ja feodalismivastased revolutsioonid Ida maades	33
Sotsialistliku revolutsiooni etapp Kesk- ja Kagu-Euroopa maades	45
Rahvademokraatia — proletariaadi diktatuuri uus riigivorm	51

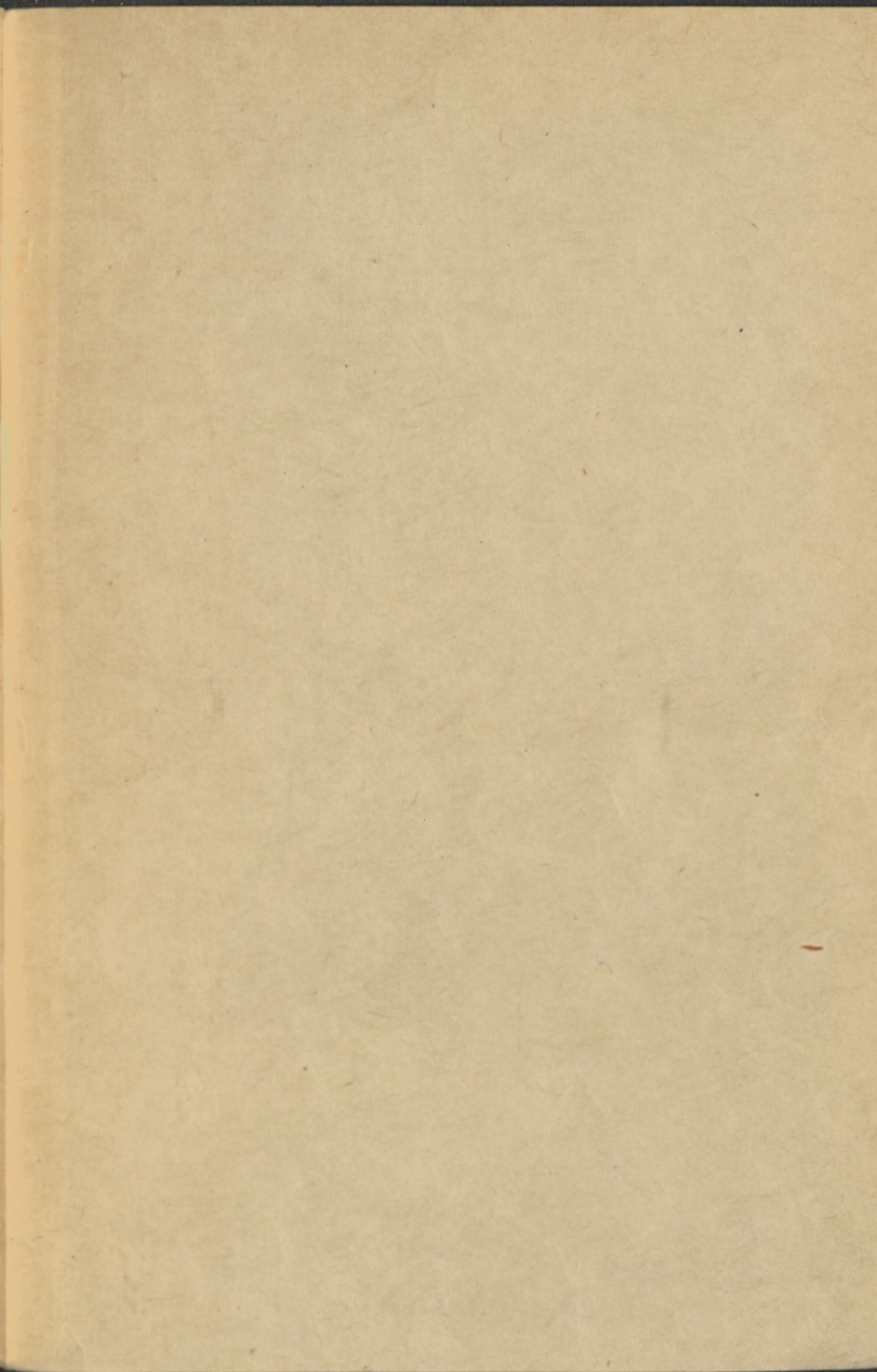

Toimetaja I. Rosenfeld
Tehniline toimetaja M. Aardma
Korrektorid
H. Merimaa ja A. Kalberg

Ladumisele antud 6. VIII 1953.
Trükkimisele antud 11. IX 1953.
Trükiarv 6000. Paber 54×84, 1/16.
Trükipoognaid 4. Formaadile
60×92 kohaldatud trükipoognaid
3,28. Arvutuspoognaid 3,57.
MB-11558. Tellimise nr. 1423.
Trükkikoda «Punane Täht», Tal-
linn, Pikk t. 54/58.

Hind rbl. 2.—

На эстонском языке.

Rbl. 2.—

A-17346

Sobolev, A

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00463201 6